

I. INHOUDSTAFEL

I.	INHOUDSTAFEL	1
II.	GEBRUIKTE AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN	2
III.	AANLEIDING EN DOELSTELLINGEN	3
IV.	UITGANGSPUNTEN EN ALGEMENE VISIE	4
A.	BEHOEFTEGERICHT, FUNCTIONEEL EN GEDIFFERENTIEERD WERKEN	4
B.	ORGANISATIE VAN HET AANBOD	6
C.	TAALSTRATEGIE NAAR WERK	7
D.	TAALSTRATEGIE NAAR ONDERWIJS	9
E.	TAALPROMOTIE (CASE DE VLAAMSE RAND)	10
F.	REGIONALE AFSTEMMING EN SAMENWERKING	12
V.	THEMAZETTING PER WERKGROEP	13
A.	BEHOEFTEGERICHT EN GEDIFFERENTIEERD WERKEN	13
1.	Flexibilisering van de opleidingenstructuur	13
a.	<i>Probleemstelling</i>	13
b.	<i>Mogelijke oplossingen</i>	15
c.	<i>Beleidsaanbevelingen en acties</i>	16
2.	Een apart traject voor analfabete en traaglerende anderstaligen	17
a.	<i>Probleemstelling</i>	17
b.	<i>Mogelijke oplossingen</i>	17
c.	<i>Beleidsaanbevelingen en -acties</i>	18
B.	ORGANISATIE VAN HET AANBOD	18
1.	Welke acties zijn er nodig om te komen tot een meer flexibel en maatgericht behoeftegedekkend aanbod?	18
a.	<i>Probleemstelling</i>	18
b.	<i>Mogelijke oplossingen</i>	19
c.	<i>Beleidsaanbevelingen en acties</i>	20
2.	Hoe professionaliteit van de leerkracht verhogen?	20
a.	<i>Probleemstelling</i>	20
b.	<i>Mogelijke oplossingen</i>	21
c.	<i>Beleidsaanbevelingen en acties</i>	21
3.	Wat met het aangetoonde verband tussen professionele werking en schaalgrootte van een centrum?	22
a.	<i>Probleemstelling</i>	22
b.	<i>Mogelijke oplossingen</i>	22
c.	<i>Beleidsaanbevelingen en -acties</i>	22
C.	TAALSTRATEGIE NAAR WERK	23
1.	Hoe beter de sluitende aanpak realiseren?	23
a.	<i>Probleemstelling</i>	23
b.	<i>Mogelijke oplossingen</i>	23
c.	<i>Beleidsaanbevelingen en -acties</i>	24
2.	Naar een meer duurzame taalverwerving binnen werk?	25
a.	<i>Probleemstelling</i>	25
b.	<i>Mogelijke oplossingen</i>	26

c. Beleidsaanbevelingen en acties	26
3. Meer anderstaligen toeleiden naar ondernemerschap?	27
a. Probleemstelling.....	27
b. Mogelijke oplossingen	27
c. Beleidsaanbevelingen en acties	27
D. TAALSTRATEGIE NAAR ONDERWIJS	28
3. Hoe de bestaande opleidingsprofielen verbeteren?	28
a. Probleemstelling.....	28
b. Mogelijke oplossingen	29
c. Beleidsaanbevelingen en acties	30
2. Hoe de evaluatiepraktijk in de centra verbeteren?	30
a. Probleemstelling.....	30
b. Mogelijke oplossingen	31
c. Beleidsaanbevelingen en acties	31
3. Welk socio-cultureel aanbod in het volwassenenonderwijs?	32
a. Probleemstelling.....	32
b. Mogelijke oplossingen	33
c. Beleidsaanbevelingen en acties	33
E. TAALPROMOTIE (CASUS VLAAMSE RAND)	34
1. Naar een meer gecoördineerd taalpromotiebeleid in de Vlaamse Rand	34
a. Probleemstelling.....	34
b. Mogelijke oplossingen	34
c. Beleidsaanbevelingen en acties	36
2. Naar meer efficiënt en doelgericht promotiemateriaal bij de aanbodsverstrekkers.....	37
a. Probleemstelling.....	37
b. Mogelijke oplossingen	37
c. Beleidsaanbevelingen en acties	37
F. REGIONALE AFSTEMMING EN SAMENWERKING	38
1. Naar een nieuw afsprakenkader NT2?	38
a. Probleemstelling.....	38
b. Mogelijke oplossingen	39
c. Beleidsaanbevelingen en acties	40
2. De positionering van de UTC's?	41
VI. OVERZICHT VAN ALLE BELEIDSAANBEVELINGEN	43

II. GEBRUIKTE AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN

In de concepttekst worden nogal veel afkortingen en vakjargon gebruikt. Voor de lezer die minder vertrouwd is met Nederlands tweede taal kan het zijn dat de tekst daardoor minder vlot leesbaar wordt. Vandaar een overzicht van de veel gebruikte afkortingen en begrippen:

- CBE: centrum voor basiseducatie
- Covaartest: cognitieve vaardigheidstest die peilt naar het leervermogen van de cursist
- CVO: centrum voor volwassenenonderwijs
- ERK: Europees referentiekader voor moderne vreemde talen
- EVC: elders verworven competenties
- EVK: elders verworven kwalificaties of studiebewijzen
- NT1: Nederlands moedertaal

- NT2: Nederlands tweede taal
- PBD: pedagogische begeleidingsdienst
- RVA: rijksdienst voor arbeidsvoorziening
- UTC: universitair talentcentrum
- VDAB: Vlaamse dienst voor arbeidsbemiddeling
- VLOR: Vlaamse onderwijsraad
- VOCVO: Vlaams ondersteuningscentrum voor het volwassenenonderwijs
- Wooncode: Decreet van 15 juli 1997 houdende de Vlaamse Wooncode. In dit decreet wordt o.a. de taalbereidheidsvoorwaarde voor kandidaat-sociale huurders geregeld.

III. AANLEIDING EN DOELSTELLINGEN

De derde rondetafelconferentie NT2 komt er in opvolging van de twee vorige rondetafelconferenties NT2 in 1993 en 2002. Die rondetafelconferenties kunnen achteraf gezien worden als historische mijlpalen in de ontwikkeling van het landschap NT2. De beleidsaanbevelingen die uit deze rondetafelconferenties kwamen, hebben geleid tot ingrijpende wijzigingen zoals bv. de oprichting van de Huizen van het Nederlands, de opmaak van een afsprakenkader NT2 of de ontwikkeling van de covaartest.

Vandaag stellen we vast dat bijna alle beleidsaanbevelingen van de laatste rondetafelconferentie in 2001 een invulling hebben gekregen. Het NT2-landschap is echter blijven evolueren. De laatste jaren zijn er tal van nieuwe inzichten en beleidsvisies gegroeid. Daarom is er nood aan een nieuw globaal beleidskader waarbinnen NT2 de volgende jaren verder kan evolueren. Dat beleidskader moet bestaan uit tal van nieuwe beleidsaanbevelingen aan de overheid, de aanbodsverstrekkers en alle stakeholders die betrokken zijn bij de opleidingen NT2.

De nieuwe beleidsaanbevelingen moeten rekening houden met de sterk gewijzigde context waarbinnen NT2-opleidingen georganiseerd worden:

- In 2003 kwam er het inburgeringsdecreet dat voor het eerst voorzag in een meer verplichtend en formeel karakter van Nederlandse taalverwerving voor nieuwkomers. In 2006 werd dat decreet en beleid reeds grondig bijgestuurd. Zo worden sindsdien ook heel wat oudkomers gevat door het verplichtend karakter van het inburgeringstraject.
- In 2004 werd dan het decreet op de Huizen van het Nederlands door het Vlaams parlement aangenomen. Hiermee kwam er een systeem van neutrale en objectieve doorverwijzing van cursisten naar het meest passende aanbod. De Huizen van het Nederlands zijn inmiddels niet meer weg te denken uit het NT2-landschap.
- Ook binnen de beleidsdomeinen Werk en Wonen werd een heus activeringsbeleid inzake NT2 ontwikkeld, waarbij bepaalde rechten (bv. werkloosheidsuitkering of sociale huurwoning) gekoppeld werden aan de bereidheid om Nederlands te leren.
- Het decreet op het volwassenenonderwijs wijzigde in 2007 een aantal belangrijke randvoorwaarden waarbinnen de organisatie van het formele NT2-aanbod in onderwijs dient te gebeuren.

Ook werden we geconfronteerd met een hele reeks conclusies en beleidsaanbevelingen n.a.v. onderzoeken die gevoerd werden naar het aanbod NT2 in de CBE's en de CVO's. Voor de basiseducatie werden de opleidingsprofielen geëvalueerd. Voor de CVO's werd diezelfde evaluatie gekoppeld aan een heuse rendementsstudie m.b.t. het opleidingsaanbod NT2. Deze onderzoeken leverden ons een heuse schat aan informatie over de successen en werkpunten inzake NT2 in het volwassenenonderwijs¹.

¹ Het betreft hier volgende onderzoeken:

Daarnaast merken we op dat men binnen tal van fora (bv. de werkgroep inburgering van de VLOR) uitgebreid discussieert over tal van bestaande knelpunten in de huidige NT2-werking. Veel van die knelpunten vragen om een dringende oplossing die breed gedragen wordt².

Tenslotte stellen we vast dat heel wat centra zich hard ingespannen hebben om vernieuwend te werken inzake NT2. Die inspanningen hebben in sommige gevallen geresulteerd in mooie, innovatieve projecten die een bestaande nood in het opleidingsaanbod invullen. Helaas krijgen deze projecten vaak geen vervolg binnen het reguliere financieringskader. Er is dus nood aan een beleidskader waarbinnen we deze projecten kunnen opnemen en algemeen over Vlaanderen en Brussel heen implementeren.

Vanuit deze vaststellingen zijn we er toe gekomen een nieuwe rondetafelconferentie NT2 te organiseren. Volgende doelstellingen willen we bereiken:

- De ontwikkeling van een nieuw richtinggevend beleidskader inzake NT2 voor de volgende jaren.
- Een reeks beleidsaanbevelingen en vooral concrete acties m.h.o. op een betere werking van het aanbod NT2 in Vlaanderen en Brussel
- Een nieuw algemeen geldend Vlaams afsprakenkader NT2, aangevuld met concrete raamakkoorden tussen belanghebbende stakeholders.

IV. UITGANGSPUNTEN EN ALGEMENE VISIE

A. BEHOEFTEGERICHT, FUNCTIONEEL EN GEDIFFERENTIEERD WERKEN

In de jaren '70 is het opleidingsaanbod Nederlands tweede taal ontstaan. In de eerste twee decennia bleef dit aanbod veelal beperkt tot lokale vrijwilligersinitiatieven die zich eerder situeerden binnen het non-formele, socio-culturele vrijwilligerswerk. Er ging daarbij relatief weinig aandacht uit naar gelijkgerichtheid, kwaliteitszorg en professionalisering en ondersteuning van de lesgevers. Het gebrek aan gelijkgerichtheid was een gevolg van het ontbreken van een algemeen geldend referentiekader, met als gevolg dat de verschillende aanbodsverstrekkers eigenhandig opleidingsdoelen gingen vaststellen en die van de andere aanbodsverstrekkers niet erkenden.

De twee vorige rondetafelconferenties hebben geleid tot een ware omwenteling op vlak van NT2-onderwijs. Als uitkomst van deze rondetafelconferenties werd enerzijds het ERK erkend als gemeenschappelijk referentiekader voor NT2. Anderzijds werden de CVO's en CBE's aangeduid als de enige formele verstrekkers van basisopleidingen NT2. Het gemeenschappelijk referentiekader leidde in de periode 1999 – 2006 tot beter afgestemde opleidingenstructuur waarbij cursisten makkelijker van de ene opleidingsverstrekker naar de andere konden overstappen. Alle centra werken met diezelfde structuur waarbij de einddoelen van de opleidingen dezelfde zijn, maar alleen de opleidingsduur verschillend is naargelang de cognitieve vaardigheden van de cursist.

-
- 'Certificeren en Flexibiliseren. Rapport over het onderzoek van de eerste fase van de modularisering van de opleidingen basiseducatie door de inspectie volwassenenonderwijs' (2005).
 - 'Verbreden, verdiepen en consolideren. Rapport over het onderzoek van de tweede fase van de modularisering van de opleiding basiseducatie door de inspectie volwassenenonderwijs' (2008).
 - 'Professioneel geprofileerd? Een rendementsstudie van het NT2-aanbod binnen CVO met inbegrip van een evaluatie van de opleidingsprofielen' (2008).

² Advies van 24 juni 2008 van de Raad Levenslang en Levensbreed Leren over de uitvoering en werkbaarheid van het Afsprakenkader NT2.

Deze gelijkgerichtheid werd nog versterkt doordat de CVO's op basis van die gemeenschappelijke opleidingsprofielen ook nog één netoverschrijdend leerplan maakten. Een analyse van de gehanteerde leermiddelen in de klas geeft aan dat de gelijkvormigheid van het NT2-aanbod zelfs nog verder gaat. Die analyse toont aan dat 87% van de centra het handboek "Zo gezegd" gebruikt.

Zonder enige twijfel heeft deze grotere gelijkgerichtheid geleid tot een sterk verhoogde kwaliteit van het NT2-onderwijs. Het gelijke leerplan en handboek bieden een stevige houvast voor de leerkracht. Wel wordt vastgesteld dat heel wat leerkrachten zich al te rigide houden aan de structuur van het handboek. Dit terwijl het vanuit onderwijskundig oogpunt aangewezen is om in voldoende mate rekening te houden met de heterogeniteit en diversiteit binnen de klasgroepen (zie infra).

Het leren van een tweede taal is geen doelstelling op zich. We vragen aan anderstaligen om Nederlands te leren in functie van een betere integratie in onze samenleving. De tweede taalverwerving is dus een emancipatorisch proces waarbij we ervoor zorgen dat anderstaligen betere kansen krijgen. Daarom moet de tweedetaalverwerving maximaal doelgericht en functioneel zijn. Wie NT2 gevolgd heeft moet die opgedane competenties ook kunnen gebruiken in het dagelijkse leven. Anders heeft het geen enkele zin.

De doelgroep van anderstaligen is echter bijzonder divers. De ene wil zo snel mogelijk aan het werk, de andere wil verder studeren, nog een ander wil thuis blijven om de kinderen op te voeden en nog een ander wil de buurvrouw beter begrijpen. Bij het gebruik van het ERK wordt aanbevolen dat leerkrachten zich vertrouwd zouden maken met de volledige structuur van dat ERK en deze bij de hand te houden wanneer de cursist zijn individuele leerbehoeften aangeeft. Elke leerkracht zou zich een aantal vragen moeten stellen vooraleer men de lessenreeks aanvat. De vragen peilen naar de behoeften, motivaties, kenmerken en bronnen van de leerders en moeten een beter inzicht geven in de leer- en onderwijssituatie. Het ERK stelt dat dit inzicht moet leiden tot een diversificatie van het aanbod. Dit betekent dat verschillende leerdoelen, een verschillende invulling van opleidingen, een verschillend gebruik van contexten, enz. allemaal kan zonder dat we het ERK als uniek referentiekader moet loslaten.

De leerbehoeften van de cursist kunnen wijzigen doorheen het leertraject of op basis van wijzigingen in het professionele of persoonlijke leven van de cursist. Behoeftedetectie is bijgevolg niet enkel belangrijk bij de start van een NT2-traject maar moet op regelmatige tijdstippen herhaald worden. Op die manier wordt bewaakt dat het NT2-traject steeds afgestemd blijft op de behoefte van de cursist. Behoeftedetectie moet begrepen worden als een wederkerig proces, waarbij de cursist wordt begeleid in het ontdekken en formuleren van zijn (veranderende) leerbehoeften.

Niet alleen de leerbehoeften van de cursisten NT2 zijn erg verschillend, ook andere kenmerken zoals schoolse ervaring, leervaardigheden en leerstijlen. De laatste jaren werd er geprobeerd zo homogeen mogelijke klasgroepen samen te stellen op basis van scholingsgraad en cognitieve vaardigheden. Een behoeftegericht en gedifferentieerd aanbod NT2 moet rekening houden met alle cursistenkenmerken.

Zonder enige twijfel is een minimaal algemeen niveau van taalvaardigheid vereist, ongeacht het doel dat de leerder voor ogen heeft. Maar dat minimale niveau van taalvaardigheid moet al vrij snel aangevuld kunnen worden met meer specifieke leerinhouden die veel meer functioneel gericht zijn.

Een taaltraject mag niet louter lineair zijn. Wanneer de noden van de cursist steeds meer specifiek worden in de taalopleiding moet daar een antwoord op komen. Zo heeft het geen zin om een cursist die een professioneel perspectief heeft, eerst de volledige taalopleiding te

laten volgen en daarna pas de beroepsopleiding. De afstand met het einddoel wordt dan te groot en de functionaliteit van het taalaanbod is niet langer gegarandeerd. Moeizame vooruitgang, geringe niveauverhoging, weinig doorstroming naar opleiding of werk, motivatieverlies, frustratie of uitval zijn het gevolg. Efficiënt en effectief leren vormt voor volwassenen een kritische succesfactor, zo leren de literatuur en de ervaring.

Het komt er dus op aan om het leertraject meer af te stemmen op het (eind)perspectief van de anderstaligen, zonder daarbij weer in het andere extreme te vervallen waarbij elke gelijkgerichtheid en concentrische en cyclische opbouw van de taalcompetenties verloren gaat. Maar aan alle anderstaligen moet al vroeg in het taaltraject een vorm van geïntegreerd onderwijs worden aangeboden: een combinatie van taalonderwijs, onderwijs van relevante inhoud en contact met het uiteindelijke functioneringsgebied.

B. ORGANISATIE VAN HET AANBOD

Het NT2-aanbod in Vlaanderen moet toegankelijk en bereikbaar zijn voor elke anderstalige. Dat betekent dat er een behoeftedekkend aanbod moet zijn, zonder wachtlijsten. In het verleden werd een behoeftedekkend aanbod gedefinieerd als het moment waarop elke anderstalige binnen de zes maanden na het uitdrukken van zijn leerwens effectief toegang tot een passend opleidingsaanbod krijgt.

Onder het woordje 'passend' kunnen we veel zaken verstaan. Deelname aan opleiding is een gevolg van een complex proces van afwegingen die de volwassene maakt. De volwassene moet eerst een leerbehoefte vaststellen die dan vertaald wordt naar een leerwens. Eenmaal de leerwens is uitgedrukt, dient deze een invulling te krijgen door het vinden van een passend leeraanbod. Dit is een terugkerende cyclus in het leertraject van een volwassen leerder en geldt dus ook voor de anderstalige. De laatste twee decennia is heel wat geïnvesteerd in het stimuleren van de leerwens van de anderstalige i.f.v. een betere beheersing van het Nederlands en dus gericht op een betere integratie in de samenleving. Het is zelfs zo dat via het inburgeringsbeleid, de Vlaamse Wooncode en de sluitende aanpak van VDAB de anderstalige niet altijd meer vrij is zelf een invulling te geven aan die leerwens. De leerwens wordt hier aanzien als een verwachting die de samenleving heeft t.a.v. de anderstalige. De vertaling van die leerwens, of die nu opgelegd wordt of uit eigen initiatief is ontstaan, naar een passend opleidingsaanbod wordt vaak belemmerd door allerlei barrières. Die barrières zijn verschillend van persoon tot persoon. Ze kunnen te maken hebben met een gebrek aan flexibiliteit van het opleidingsaanbod of van de individuele situatie van de anderstalige, met de kost (primaire, secundaire of tertiaire), met de individuele motivatie, met gezondheid, met de gezinssituatie, enz.

De overheid heeft de taak om zoveel mogelijk barrières weg te werken waardoor het uitdrukken van een leerwens effectief resulteert in participatie aan een opleiding. Aangezien we in veel gevallen als samenleving de leerwens voor een anderstalige om Nederlands te leren opleggen, is het nog meer dan anders noodzakelijk om ervoor te zorgen dat er geen belemmeringen meer zijn tot participatie aan een opleiding. De vertaling van het woordje 'passend' moet dus gelezen worden als het maximaal wegnemen van de barrières die een effectieve deelname aan een opleiding in de weg staan. Dus 'passend' in functie van het eindresultaat voor de cursist en zijn perspectief na het beëindigen van de opleiding.

Het NT2-publiek is bovendien zeer heterogeen. Niet alleen qua nationaliteit, maar ook qua achtergrond, leervermogen, voorkennis van het Nederlands, culturele gewoonten of de huidige leefsituatie. Deze heterogeniteit uit zich niet alleen in de leerstijlen van cursisten maar evenzeer in de gehanteerde didactieken. Het kan niet anders dan dat ook het NT2-aanbod divers is. Eenheidsworst kan niet het antwoord zijn op de leervragen van dit heterogene publiek. Een werkzoekende, analfabete Berber uit het Atlasgebergte heeft net zoveel recht op een voldoende kennis van het Nederlands om zich te kunnen integreren in

de samenleving als een hooggeschoolde computerspecialist uit India. Maar beiden vragen om een ander type aanbod, om verschillende intensiteit qua begeleiding, om andere contexten waarbinnen het Nederlands gebruikt wordt. De uitdaging is om een voldoende antwoord te geven op al deze situaties, zonder de maximale rek op een divers en flexibel opleidingsaanbod uit het oog te verliezen.

Daarom moet het huidige opleidingsaanbod verder geflexibiliseerd worden. Vele onderzoeken hebben aangetoond dat een gebrek aan voldoende flexibel aanbod de belangrijkste barrière is voor deelname aan een opleidingsaanbod. Flexibiliteit kan met veel zaken te maken hebben. Dat gaat over opleidingsduur, tijdstip van de lessen, mobiliteit, zorg voor kinderen, combinatie van werk, gezin en het volgen van een opleiding, enz. Binnen de grenzen van het haalbare en het wettelijke moet er voor NT2 een maximaal flexibel aanbod komen. Alle mogelijke instrumenten die hiervoor ter beschikking staan moeten ingezet worden.

Het studiegebied NT2 is, met een 1000-tal voltijdse equivalenten in de CVO's en nog eens een 400 in de basiseducatie, een grote werkgever in het volwassenenonderwijs. De evolutie van het aantal NT2-leerkrachten is recht evenredig met de toename van het aantal lesuren cursist gestegen en verzekert een didactisch comfort bij optimale aanwending. De wetgeving laat bovendien een brede rekrutering van NT2 leerkrachten toe. We moeten opletten dat de ruime rekruteringsmogelijkheden en snelle aangroei van het aantal leerkrachten niet tot gevolg heeft dat er een afvlakking komt van de specialisatie van een NT2-leerkracht. Er zijn niet veel indicaties die daar op wijzen. Er is zelfs een Belgisch-Nederlandse beroepsvereniging van NT2-leerkrachten die een competentieprofiel voor NT2-leerkrachten met bijhorende instrumenten, aan specifieke informatieverstrekking en nascholingsactiviteiten heeft uitgewerkt. Een apart beroepsprofiel voor de NT2-leerkracht is ongetwijfeld een stap te ver, maar een doorgedreven professionalisering is zeker noodzakelijk. Dit vraagt om een verdere invulling van het vak NT2, om meer gespecialiseerde nascholingsactiviteiten, ook voor de gevorderde leerkracht, en om meer ondersteuning.

Die ondersteuning moet uiteraard voor een groot deel extern geleverd worden door bv. de PBD's, het VOCVO of een gespecialiseerde nascholingsinstelling. Maar de meeste ondersteuning vinden de leerkrachten toch in het centrum zelf. Cruciaal daarin zijn een doorgedreven vakgroepwerking NT2 waarbinnen leerkrachten van eenzelfde centrum afstemmen met elkaar en aan materiaal- en expertise-uitwisseling doen. Ook belangrijk is dat de centra hun NT2-afdeling omkaderen met een coördinator of toch voldoende lesvrije momenten voorzien voor hun NT2-leerkrachten voor coördinatie-opdrachten. Uiteraard moet de aanwending van coördinatie-uren weloverwogen en planmatig gebeuren. Ook moet er bewaakt worden dat de NT2-coördinator geen louter administratieve taakinfilling krijgt, maar dat er voldoende beleidsondersteunende en beleidsuitvoerende opdrachten in het takenpakket vervat zitten. De NT2-coördinator moet vooral de NT2-leerkrachten ondersteunen in hun werk, niet de centrumadministratie.

Het opzetten van een vakgroepwerking en het inzetten van een NT2-coördinator vraagt van een centrum dat het zijn NT2-aanbod met een voldoende schaalgrootte organiseert. Enkel en alleen bij een voldoende schaalgrootte is het mogelijk om te gaan diversifiëren in het aanbod naargelang de doelgroep van cursisten, kan er een degelijke vakgroepwerking opgezet worden en kunnen er uren vrijgemaakt worden voor NT2-coördinatie zonder dat die investering ten koste gaat van het onderwijscomfort van de individuele leerkracht.

C. TAALSTRATEGIE NAAR WERK

Het vinden van werk en dus een vast inkomen vormt meestal de eerste en essentiële voorwaarde voor een geslaagde integratie in onze samenleving. Wie de taal van de regio

echter niet kent, die vindt meestal ook geen werk. Elke job in Vlaanderen vereist immers een bepaald functioneel beheersingsniveau van het Nederlands. Het leren van het Nederlands is dus een eerste opstap naar werk en naar een betere integratie in onze maatschappij.

Minstens wordt verwacht dat elke anderstalige werkzoekende een minimaal taalniveau beheerst. Dat niveau wordt sinds 2003 vastgelegd op A1 uit het ERK. Maar heel wat vacatures vragen om meer specifieke taalcompetenties. Daarom heeft de VDAB als regisseur van de arbeidsmarkt de afgelopen jaren een eigen taalaanbod ontwikkeld voor anderstalige werkzoekenden. De 'taalcomponent' is op verschillende manieren geïntegreerd in het opleidingsaanbod van VDAB. Gaande van vooropleidingen (NT2 schakelcursus, NT2 ifv beroepen, Frans, remediëring NT1 en laaggeletterdheid), talen in de functiegerichte opleidingen zoals in de handel en horeca en taalondersteuning op de werkvloer en de opleidingsvloer. Dit taalaanbod focust zich inhoudelijk uiteraard sterk op de specifieke vaktechnische context waarbinnen de anderstalige werkzoekende een geschikte job wil vinden.

Het Vlaamse arbeidsmarktbeleid moet 'warm' en 'sterk' zijn. 'Warm' omdat werkzoekenden recht hebben op noodzakelijke begeleiding, ondersteuning en hulp. 'Sterk' omdat we moeten eisen dat men inspanningen doet om de geboden kansen te grijpen. We moeten dus voorzien in een behoeftedekkend en maatgericht aanbod Nederlands tweede taal gericht op arbeid. Een specifieke trajectbegeleiding en opleidingsaanbod zijn dan ook cruciaal voor de integratie van de arbeidsmarkt. Geen enkele werkzoekende mag kansen ontzegd worden omdat er geen passend opleidingsaanbod NT2 voorhanden is of omdat er onvoldoende steun en begeleiding voorzien wordt. Daartegenover staat dat wanneer de werkzoekende door de VDAB een opleiding Nederlands krijgt aangeboden om zijn arbeidsmarktpositie te verbeteren, dit aanzien wordt als een passende opleiding die hij niet mag weigeren.

De VDAB is arbeidsmarktregisseur voor alle werkzoekenden in Vlaanderen met een erkend traject naar werk, zo ook voor alle anderstalige werkzoekenden in traject. Deze regie betekent dat de VDAB onder meer verantwoordelijk is voor de intake, de trajectbepaling en verdere trajectopvolging van alle bij de VDAB ingeschreven anderstalige werkzoekenden.

Om ervoor te zorgen dat alle anderstaligen zo snel mogelijk geactiveerd worden naar een duurzame tewerkstelling hanteert de VDAB voor deze doelgroep een sluitende aanpak. Deze sluitende aanpak omvat onder meer dat elke anderstalige zonder of met beperkte kennis van het Nederlands moet ingaan op een taalaanbod van de VDAB indien dit noodzakelijk is voor de inschakeling op de arbeidsmarkt. Indien niet ingegaan wordt op het verplicht taalaanbod signaleert de VDAB dit aan de RVA voor wat uitkeringsgerechtigden betreft met eventueel verlies van werkloosheidssteun tot gevolg. Andere categorieën waaronder voornamelijk vrij ingeschreven werkzoekenden of leeftrekkers worden uitgeschreven als werkzoekende.

Deze sluitende aanpak kenmerkt zich voornamelijk door volgende stappen:

- oriëntatie, intake en vervolgens start van een trajectbegeleiding en dit binnen de 14 dagen na eerste contact of na een actieve recruiteringsactie;
- identificatie van anderstalige werkzoekenden waarvoor basisopleiding Nederlands noodzakelijk is voor de inschakeling op de arbeidsmarkt;
- systematische doorverwijzing naar het Huis van het Nederlands van deze werkzoekenden;
- doorverwijzing naar en opvolging tijdens de basisopleiding Nederlands bij aanbodverstrekker en eventuele andere opleidingsacties Nederlands;
- permanente opvolging en sturing door de VDAB-trajectbegeleider tijdens het ganse VDAB-traject.

Voor het welslagen van die sluitende aanpak voor werkzoekenden is VDAB afhankelijk van de medewerking van andere stakeholders zoals de onderwijsverstrekkers, onthaalbureaus en Huizen van het Nederlands.

D. TAALSTRATEGIE NAAR ONDERWIJS

Zoals reeds gezegd, vertrekken we vanuit een emancipatorische visie op tweede taalverwerving. NT2 is daarbij een middel voor volwassenen om bijkomende vaardigheden te ontwikkelen die hun positie binnen de maatschappij versterken en hun burgerschap verder activeren. Daarom is het noodzakelijk om een zeer functionele invulling te geven aan de opleidingen zodat de anderstalige de verworven competenties maximaal kan inzetten. Daartegenover staat dat de functionaliteit van het opleidingsaanbod geen duurzame taalverwerving in de weg mag staan. Hoe doelgericht het NT2-aanbod ook moet zijn, toch moet er voldoende coherentie en gelijkgerichtheid gegarandeerd blijven zodat er een systematische en logische opbouw is van de te behalen taalcompetenties.

Daarom blijven we uitgaan van het ERK als het enige referentiekader voor het volledige NT2-aanbod. De koppeling met het ERK betekent een meerwaarde zowel voor de cursist als voor de aanbieder. Het is een geschikt instrument om transparantie te scheppen in het aanbod en om te komen tot uniformisering en niveauhandhaving binnen het hele NT2 veld, in het bijzonder in het volwassenenonderwijs (CBE en CVO). De keuze voor het ERK zou in vraag kunnen gesteld worden omdat het ERK zich in de eerste plaats richt op het aanleren van een vreemde taal. Het verschil tussen tweede en vreemde taalverwerving zit hem echter vooral in de contexten waarbinnen de taal moet gebruikt worden en niet in de feitelijke taaldoelen. Daarom blijft het ERK het meest aangewezen referentiekader voor de opleidingen NT2.

De opleidingsprofielen die modulair georganiseerd worden, zijn afgeleid van het ERK. Ook de keuze voor het modulaire onderwijs stellen we niet meer in vraag. Inmiddels worden quasi alle NT2-opleidingen in de CBE's en CVO's modulair georganiseerd. De modulaire opleidingsstructuur is slechts een organisatievorm die veel voordelen biedt aan de volwassen cursist, maar ook een aantal nadelen. Wanneer beide tegen elkaar afgewogen worden, dan geven de voordelen onmiskenbaar de doorslag. Het modulaire stelsel laat meer flexibiliteit toe, is meer transparant, biedt meer garanties voor EVC en EVK en is met zijn snellere evaluaties en tussentijdse certificering vooral voordeliger voor de zwakkere leerder.

Naast de taalopleidingen bevat het NT2-aanbod van de CVO's ook opleidingen socio-culturele integratie. In de opleidingen socio-culturele integratie wordt de cursist de mogelijkheid geboden de kennis, inzichten, vaardigheden en attitudes van NT2 te toetsen aan de praktijk. De opleidingen zijn gericht op het vergroten van de eigen talige autonomie en een beter functioneren binnen de Vlaamse samenleving. Een soortgelijke doelstelling streeft men na in de opleiding maatschappijoriëntatie in het kader van het primaire inburgeringstraject in de onthaalbureaus en bij de verschillende opleidingen maatschappijoriëntatie in de basiseducatie. Een afstemming tussen al deze opleidingen en de taalopleidingen zelf dringt zich op. Niemand twijfelt aan de noodzaak om de anderstalige via deze aanvullende opleidingen meer kansen te geven op een snelle integratie, maar het kan niet de bedoeling zijn dat de anderstalige door een gebrek aan afstemming tussen de verschillende stakeholders dezelfde opleidingen aangeboden krijgt. Belangrijk is ook dat de focus blijft liggen op het verwerven van specifieke competenties gericht op een betere integratie van de anderstalige en niet op het gebruiken van de weinig gedefinieerde opleidingen om van alles en nog wat te gaan organiseren dat niet tot de maatschappelijke en decretale opdrachten van het volwassenenonderwijs behoort.

Cruciaal in elke opleiding in een formele onderwijssituatie is de evaluatie van de cursisten naar de mate waarin zij de beoogde opleidingsdoelen bereikt hebben. Bij evalueren staan de

principes van validiteit en betrouwbaarheid centraal. Een evaluatie-instrument is valide voor zover kan worden aangetoond dat wat daadwerkelijk beoordeeld wordt ook datgene is wat in de betreffende context zou moeten beoordeeld worden, en dat de verkregen informatie een goed beeld geeft van de vaardigheid van de betrokken kandidaat of kandidaten. Betrouwbaarheid is een technische term, die in het verlengde ligt van de nauwkeurigheid van beslissingen die worden genomen in relatie tot een norm. Er moeten dus beoordelingscriteria geformuleerd worden, in termen van concreet, waarneembaar gedrag die voor iedere beoordelaar eenduidig te hanteren zijn, wil men van een betrouwbare evaluatie spreken.

Volgende kwaliteitsindicatoren zien wij als minimale voorwaarden voor een betrouwbare en goede evaluatie:

- er is in voldoende mate aandacht voor de integratie van ondersteunende kennis in de verschillende vaardigheden;
- het gewicht dat aan de verschillende vaardigheden wordt toegekend, ligt in het verlengde van het opleidingsprofiel. Er is m.a.w. sprake van een evenwicht in het belang dat aan de vaardigheden wordt gehecht;
- de evaluatie van de mondelinge vaardigheden gebeurt aan de hand van een gestandaardiseerde observatiefiche met valide rubrieken en transparante criteria;
- er wordt geëvalueerd aan de hand van taakgericht en levensecht materiaal;
- in de evaluatie wordt weinig tot geen metataal of linguïstisch jargon gebruikt;
- in de evaluatie wordt een duidelijke link gelegd naar de lespraktijk en het gebruikte lesmateriaal.

E. TAALPROMOTIE (CASE DE VLAAMSE RAND³)

Taal maakt communicatie mogelijk, waardoor wederzijds begrip en sociale samenhang kunnen ontstaan. We verwachten dan ook van iedereen die in Vlaanderen woont dat ze snel en goed Nederlands leren. Taal verbindt immers en maakt van een groep mensen een samenleving. Een rijke taal zorgt dus voor een rijke communicatie en een rijke samenleving.

Taal verdeelt binnen de groep bovendien de individuele kansen. Daarom staat taalrelativisme haaks op meer gelijke kansen. Slechts wanneer we iedereen tot correcte en rijke vaardigheid in de standaardtaal begeleiden, garanderen we dat maatschappelijke kansen niet afhankelijk zijn van herkomst, maar van de mate waarin iemands talenten goed tot ontwikkeling zijn gebracht. Niet enkelen, maar iedereen ook in het Nederlands tot slagen brengen, door goed te zijn voor de sterken en sterk voor de zwakken.

Dit geldt voor gans Vlaanderen. Het aantal anderstaligen in onze samenleving is de laatste jaren sterk toegenomen. Zeker in de grootsteden merk je dat er grote concentraties zijn van mensen die het Nederlands niet of in onvoldoende mate beheersen. Dat leidt tot segregatie en de bijhorende samenlevingsproblemen. Heel wat uitdagingen op vlak van leefbaarheid hangen samen met de taalproblematiek. En dat opent heel wat perspectieven. Acties en initiatieven met als doel het verbeteren van de individuele kansen en levenskwaliteit van de inwoners zijn vaak tegelijkertijd opportuniteiten om het gebruik van het Nederlands te bevorderen. We moeten er alles aan doen om de mensen aan te zetten tot het volgen van Nederlandse taallessen.

Daarbij mogen we ons niet alleen focussen op het eenmalige en kortlopende basisaanbod voor nieuwkomers dat ingebed zit in het klassieke onthaalbeleid. De overheid moet anderstaligen op verschillende momenten aanspreken en motiveren om Nederlands te leren,

³ De Vlaamse Rand moet in het kader van deze tekst ruim begrepen worden, met name het arrondissement Halle-Vilvoorde en Tervuren.

hen in contact te brengen met het aanbod, met een beleid dat indien nodig ook een beetje aanklappend is.

De promotie van het Nederlands hangen we op dit ogenblik in Vlaanderen op aan drie scharniermomenten in het sociale leven van mensen, waarop ze met de overheid in contact kunnen komen: onderwijs, werk en wonen. Onderwijs, werk en wonen zijn drie uitgelezen momenten waarop de maatschappelijke implicaties van het al dan niet Nederlandstalig zijn, het duidelijkst zijn en de gevolgen ook verstrekkend. Het zijn ontwikkelingen waarop we als overheid kunnen en moeten sturen. In de Vlaamse Rand en Brussel is de overheid sinds een aantal jaren bovendien erg actief op het vlak van vrije tijd.

De situatie in de Vlaamse Rand rond Brussel is echter zeer specifiek. Bovenop de klassieke nieuwkomers die we ook elders in Vlaanderen tegenkomen, hebben we ook een relatief grote groep Franstalige Belgen en internationalen, afkomstig van de vele internationale instellingen die hun zetel in Brussel hebben. Deze doelgroep overtuigen dat het leren van Nederlands een positief gegeven is, zowel voor zichzelf als voor de cohesie in de samenleving is geen eenvoudige opdracht. Veel internationalen en Franstalige Belgen zijn niet geïnteresseerd in het bestaande taalaanbod. Ze voelen veel minder dan de nieuwkomers de behoefte om Nederlands te leren. Veelal beperken de contacten in het Nederlands zich tot enkele formele zaken zoals bv. wanneer men naar de gemeente moet gaan voor documenten.

Het ontbreekt vaak aan een intrinsieke motivatie om Nederlands te leren, aangezien men in dagelijkse contacten al snel in het Frans of het Engels verder geholpen wordt. Het is dan ook één van de belangrijkste uitdagingen om die negatieve of neutrale perceptie t.a.v. het Nederlands om te buigen. We moeten alle inwoners van de Vlaamse Rand ervan overtuigen dat het Nederlands ook aangenaam en belangrijk kan zijn voor bijvoorbeeld de opvoeding van de kinderen, de integratie in het verenigingsleven, contacten met de bureaus, enz.

Taalpromotie gaat dus verder dan anderstaligen via flyers en folders in te lichten over het bestaande aanbod. Met taalpromotie bedoelen we alle acties die gericht zijn op het creëren van een positief en stimulerend klimaat om Nederlands te leren en te gebruiken. Het moet gericht zijn op het overtuigen van alle inwoners van de nood om gemeenschappelijke taal te kunnen spreken zodat we elkaar kunnen verstaan en dus beter met elkaar kunnen communiceren en samenleven. We moeten daarbij naast het sterke beleid, waarbij we sommige doelgroepen aanklappen en zelfs verplichten om naar de Nederlandse les te gaan, ook een warm beleid ontwikkelen

De taalpromotie is de verantwoordelijkheid van iedereen in de samenleving. Het vereist in de eerste plaats een duidelijke zin voor verantwoordelijkheid van alle stakeholders in het NT2-landschap. Aanbodsverstrekkers, Huizen van het Nederlands, onthaalbureaus, lokale en regionale overheden moeten maximaal inzetten op positieve taalpromotie. Daarnaast moet onderstreept worden dat taalpromotie niet alleen het werk is van deze stakeholders, maar van iedereen die het Nederlands spreekt en gebruikt. Een positief en stimulerend klimaat om Nederlands te spreken en te gebruiken ontstaat precies in alledaagse situaties.

Maar het gaat natuurlijk verder. Elke vereniging die zich openstelt voor anderstaligen, kan aandacht hebben voor het gebruik van het Nederlands en kan meewerken aan een meer positief beeld van Nederlands. Vlaanderen kenmerkt zich door een bijzonder rijk en divers verenigingsleven dat sterk ingebed is in de lokale structuren van een gemeenschap. Dit netwerk aan verenigingen moet gezien worden als een belangrijke partner in het beleid om te komen tot een betere integratie.

Vanuit die optiek subsidieert de Vlaamse overheid sinds 2006 de organisatie vzw De Rand om binnen het domein 'vrije tijd' op een gecoördineerde en intensieve wijze aan taalpromotie

te doen. Ze wordt hierin ondersteund door de provincie Vlaams-Brabant. Ook in Brussel bestaat er een taalpromotiepijler binnen het Huis van het Nederlands.

We moeten blijven inzetten op taalpromotie. Het is een belangrijke uitdaging. De initiatieven die genomen worden in de Vlaamse Rand en Brussel kunnen inspirerend werken voor andere regio's in Vlaanderen. Een globaal taalpromotiebeleid is iets waartoe we zeker moeten kunnen komen in de volgende jaren.

F. REGIONALE AFSTEMMING EN SAMENWERKING

Bovenstaande delen van de conceptnota geven aan dat onze beleidsdoelstellingen en –visie zeer ambitieus is. Willen we ook effectief de gewenste resultaten bereiken, dan vraagt dat een grote krachtinspanning en ook voldoende verantwoordelijkheidszin van alle betrokken actoren. Iedereen voldoende taalvaardig maken in het Nederlands kan en mag niet de verantwoordelijkheid zijn van één partij. Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de overheid, van alle betrokken stakeholders, van de anderstaligen als van de Vlamingen zelf.

De verwachting t.a.v. de anderstalige is dat hij de bereidheid toont om Nederlands te leren om zich zo beter te integreren in de samenleving. De anderstalige probeert om een maximaal taalniveau te bereiken via de aangeboden opleidingen. Een volgehouden en regelmatige deelname vormen alvast één indicator voor de bereidheid om het Nederlands te leren. Van de Nederlandssprekende Vlamingen verwachten we dat ze voldoende open staan om anderstalige kansen te geven het Nederlands ook effectief te gebruiken. Dit met respect voor de talige beperkingen waarmee veel anderstaligen tijdens of zelfs na hun opleiding nog mee kampen, maar ook door bewust taalgebruik aan de dag te leggen. Dit houdt bv. in dat men zich bedient van de standaardtaal t.a.v. anderstaligen die Nederlands leren, zodat deze laatste zich niet hoeven te verdiepen in regionale varianten van het Nederlands. De overheid moet het taalonderwijs maximaal faciliteren. Stakeholders moeten beschikken over voldoende instrumenten om de ambitieuze opdracht waar te maken. Er moeten voldoende mensen en middelen voorhanden zijn, de communicatie moet duidelijk zijn en de regelgeving transparant en efficiënt.

De stakeholders hebben dan weer de taak om de hun toegewezen middelen op de meest efficiënte wijze in te zetten ten einde zoveel mogelijk anderstaligen te bereiken en Nederlands aan te leren. De maatschappelijke opdracht om anderstaligen in Vlaanderen Nederlands te leren is niet de verantwoordelijkheid van één organisatie. We hebben gekozen voor een model waarbij elke stakeholder vanuit zijn maatschappelijke opdracht en vanuit het eigen kader zijn expertise en middelen inbrengt om dit gemeenschappelijke doel te bereiken. Dit heeft als voordeel dat we heel gespecialiseerd kunnen werken, dat de ingebrachte expertise maximaal is en dat de verschillende organisaties dynamisch en innovatief blijven werken. Keerzijde van de medaille is dat de samenwerking van al die verschillende organisaties om een goede afstemming vraagt. Wanneer de anderstaligen in zijn traject naar een betere beheersing van het Nederlands in aanraking komt met meerdere instellingen is het de bedoeling dat de doorstroom tussen twee instellingen zo vlot mogelijk verloopt. Het kan niet dat een cursist uitvalt of 'verloren' raakt door een slechte afstemming tussen verschillende stakeholders. Een goede doorstroom vergt dus vooral goede afspraken en een performant doorverwijzingssysteem.

Een goede samenwerking wordt in de eerste plaats bemoeilijkt door de verschillende instellingsculturen die bestaan én omdat er soms teveel vanuit de eigen maatschappelijke opdracht gewerkt en gedacht wordt. Wanneer stakeholders niet het gemeenschappelijke doel voor ogen houden, dan dreigt de cursist inderdaad het slachtoffer te worden van allerhande afstemmingsproblemen. Dit stelt zich nog scherper op die domeinen waar verschillende stakeholders met een soortgelijke maatschappelijke opdracht actief zijn en dus

feitelijk in concurrentie met elkaar komen. In die situaties merken we dat het belang van de organisatie voorgaat op dat van de anderstalige en zeker op dat van de samenleving.

Het komt er dus op aan om niet alleen optimale afspraken te maken m.b.t. de schakels en overgangen tussen de verschillende betrokken instellingen, maar ook om daar waar er overlappende opdrachten zijn een voldoende afstemming en terreinafbakening te voorzien. Na de rondetafelconferentie NT2 van 2001 werd dit geformaliseerd in een globaal geldend afsprakenkader. Dat is achteraf een zeer goed werkinstrument gebleken. We moeten dat werkinstrument dus ook behouden, verfijnen en aanpassen aan de recente beleidsontwikkelingen.

Een belangrijke ontwikkeling in het NT2-landschap is dat we ons bij het leren van Nederlands niet meer beperken tot de vrijwillige instroom van anderstaligen in het opleidingsaanbod. De overheid spreekt anderstaligen op bepaalde momenten aan en motiveert hen daarbij om Nederlands te leren. Soms beperkt dat zich tot het in contact brengen van anderstaligen met het aanbod. Maar soms is het beleid meer aanklappend. Dat meer aanklappend beleid situeert zich bij het onthaal van nieuwkomers, tewerkstelling en het woonbeleid.

Het aanklappend beleid houdt in dat de bereidheid om Nederlands te leren een verplichtend karakter krijgt én dat de anderstalige in kwestie een duidelijk traject aangeboden krijgt waarin rechten en plichten vervat zitten. Het is vooral bij het doorlopen van die trajecten dat er zich soms grote problemen stellen op vlak van doorstroom tussen de verschillende onderdelen die door verschillende organisaties aangeboden worden.

Nochtans is er voor elk soort traject een duidelijke regisseur. Voor het primair inburgeringstraject is dat het onthaalbureau, voor het traject naar werk is dat de VDAB en voor het taaltraject i.f.v. taalbereidheid van kandidaat-sociale huurders is dat het Huis van het Nederlands. Een regisseur heeft de verantwoordelijkheid om het hele traject uit te stippelen, de vorderingen van de cursist in het traject te monitoren en samen met de cursist keuzes te maken binnen het traject. Maar de regisseur is afhankelijk van een aantal uitvoerders voor het welslagen van het traject. Daar loopt het dikwijls fout. Daarom is het noodzakelijk dat de regisseur voldoende instrumenten in handen krijgt om sturend te kunnen optreden binnen het traject. Dat is één van de belangrijkste uitgangspunten voor een aangepast afsprakenkader.

V. THEMAZETTING PER WERKGROEP

A. BEHOEFTEGERICHT EN GEDIFFERENTIEERD WERKEN

1. Flexibilisering van de opleidingenstructuur

a. Probleemstelling

De rendementsstudie NT2 in de CVO geeft aan dat de meeste stakeholders het eens zijn over het feit dat het huidige NT2-aanbod van de onderwijsaanbodsverstrekkers eerder te algemeen is en daardoor te weinig gericht op de concrete leerbehoeften van de cursisten met hun verschillende leervragen.

Sommige centra zoeken naar een antwoord op deze kritiek via allerhande projecten omdat zij menen dat de huidige opleidingenstructuur het niet toelaat om doelgroepgericht te werken. Toch bieden de huidige opleidingsprofielen veel meer mogelijkheden dan algemeen wordt ingeschat. De opleidingsprofielen leggen immers eerder generieke basiscompetenties vast, alsook de contexten. De centra en leerplanmakers beschikken echter over heel veel

autonomie om die opleidingsprofielen in te vullen en verder te concretiseren. Alleen gebeurt dat tot op heden in onvoldoende mate. Op centrumniveau en zeker op klasniveau wordt het huidige netoverschrijdende leerplan voor de CVO's als de enige mogelijke invulling van het opleidingsprofiel beschouwd. Dit wordt nog versterkt doordat de meeste CVO's en leerkrachten werken met hetzelfde handboek. De individuele leerkracht krijgt zo de indruk dat er maar één mogelijk leertraject bestaat. In zekere zin betreft het hier dus een perceptieprobleem.

Maar er stellen zich toch enkele knelpunten met de huidige opleidingenstructuur waardoor het niet mogelijk of makkelijk is om echt functioneel te gaan werken. Vooral de basiscompetenties van opleidingen NT2 vanaf niveau A2 zijn te weinig functioneel en/of te weinig afgestemd op het volgen van een vervolgopleiding (met professioneel of met educatief perspectief). Daardoor moeten cursisten eerst een lang taaltraject afleggen vooraleer ze kunnen instappen in een beroepsopleiding. Voor deze cursisten ligt het uiteindelijke doel van de opleiding daardoor te veraf. Ze raken gedemotiveerd en haken sneller af.

Heel wat beroepsopleidingen zijn bovendien onvoldoende toegankelijk voor anderstaligen omwille van het veelvuldige gebruik van instructie- en metataal tijdens de lessen en in de handboeken. Vakleerkrachten in de beroepsopleidingen zijn vooral gedreven om hun vakkennis over te brengen maar houden soms te weinig rekening met de talige beperkingen van hun cursisten. De gehanteerde werkvormen zijn vaak niet aangepast aan cursisten met een lagere taalvaardigheid of cursisten die minder vertrouwd zijn met het schools/academisch Nederlands.

De rendementsstudie NT2 in de CVO's van de inspectie volwassenenonderwijs stelt vast dat er momenteel te weinig gebruik wordt gemaakt van een geïntegreerde begeleidingssystematiek om cursisten talig te ondersteunen tijdens de beroepsopleiding. Nochtans stellen zowel overheid als de centra vast dat er een grote nood op dit vlak bestaat. Zeker in de grootsteden worden we geconfronteerd met een instroom in de beroepsopleidingen die grotendeels niet-Nederlandstalig is. Willen de vakleerkrachten binnen dezelfde opleidingsduur alle opleidingsdoelen in voldoende mate bereiken, dan moeten ze een specifieke aanpak ontwikkelen met aandacht voor de talige beperkingen van hun cursisten. Teveel wordt nu gesteld dat de verantwoordelijkheid voor de taalverwerving bij de cursist ligt, of dat een zeker taalniveau een absolute instapvoorwaarde moet worden voor de beroepsopleiding. Hierdoor krijg je het probleem dat taalopleiding en beroepsopleiding sequentieel in de tijd moeten gevolgd worden, waardoor het opleidingstraject te lang wordt. Ook laat een apart taaltraject niet altijd toe om functionele taalcompetenties te verwerven nodig om de beroepsopleiding te kunnen volgen.

De vraag stelt zich of we de oplossing moeten zoeken in een apart aanvullend taaltraject. We stellen vast dat centra die investeren in voldoende remediering en individuele aanvullende taalondersteuning er beter in slagen om hun cursisten met succes de beroepsopleiding te laten volgen.

Maar niet alleen bij de cursisten NT2 met een professioneel perspectief stellen we vast dat er te weinig functioneel gewerkt wordt. We stellen hetzelfde vast bij cursisten met een persoonlijk of maatschappelijk perspectief. Een belangrijke groep daarin zijn de anderstalige ouders van schoolgaande kinderen. Een project als 'Ouders in interactie' probeert binnen het kader van de huidige opleidingsprofielen een antwoord te geven op de specifieke leervragen van deze doelgroep. Dit gebeurt door de generieke opleidingsdoelen zo functioneel mogelijk in te vullen naar de noden van die doelgroep. Ondanks het feit dat dit project aantoont dat een algemeen opleidingsprofiel toch een vertaling kan krijgen naar één heel specifieke context, blijven dit soort initiatieven afhankelijk van ondersteunende projectwerkingen en extra stimulansen van de overheid. We stellen vast dat eenmaal deze ondersteuning

wegvalt, centra zelf geen initiatieven meer nemen om de bestaande projecten te continueren binnen het reguliere financieringskader.

Daarnaast moeten we er ook meer toe komen om in voldoende mate te variëren in de gehanteerde didactische werkvormen. Zo stelt de inspectie in haar rendementsstudie vast dat er te weinig gebruik wordt gemaakt van buitenschools leren. Het buitenschoolse leren is nochtans een ideale werkvorm om op een functionele wijze een tweede taal aan te leren.

Een laatste belangrijk knelpunt zijn de heel specifieke vragen m.b.t. taalondersteuning aan cursisten van het hoger beroepsonderwijs. Het volgen van dit soort opleidingen veronderstelt toch een zekere vorm van academische beheersing van het Nederlands. De aanpak van cursisten met duidelijke tekorten op vlak van Nederlands is verschillend van de klassieke leerwegen binnen het aanbod Nederlands tweede taal. Een heel specifieke aanpak en mogelijke oplossing dringt zich dan ook op.

b. Mogelijke oplossingen

Omwille van de transparantie van de opleidingenstructuur en omdat we de coherentie en logische opbouw van de leertrajecten willen behouden, blijven we vasthouden aan de structuur van het ERK als het enige mogelijke referentiekader.

We blijven daarbij werken met een generiek opleidingsprofiel. Dit generieke opleidingsprofiel omvat echter voldoende ruimte om gedifferentieerd te werken op basis van de individuele leerbehoeften van de cursist..

De huidige opleidingsprofielen worden wel geëvalueerd en bijgestuurd. Daarbij zullen vooral de vertaling van de contexten en thema's uit het ERK naar de opleidingsprofielen herbekend worden. Daarnaast moeten ook de huidige opleidingsduur per richtgraad alsook de moeilijke overgang van richtgraad 1 naar richtgraad 2 bekeken worden.

Maar we moeten ook onderzoeken in welke mate de huidige opleidingenstructuur, dus naast het generieke opleidingsprofiel, verder kan uitgebreid worden in functie van behoefte- en doelgericht werken. Zoiets moet op verschillende niveaus en op verschillende manieren gerealiseerd worden:

- mogelijkheden en goede praktijkvoorbeelden op basis van de huidige regelgeving en de opleidingsprofielen worden opgesteld zodat ze een bredere verspreiding kunnen krijgen;
- het generieke opleidingsprofiel krijgt een vertaling via diverse meer behoeftegerichte leerplannen;
- de noodzaak of opportuniteit van zwevende modules wordt onderzocht waarbij een opleidingsaanbod wordt ontwikkeld voor heel specifieke, maar veel voorkomende leervragen;
- er wordt innovatief lesmateriaal ontwikkeld dat meer behoeftegericht is en op maat van specifieke doelgroepen. Het lesmateriaal laat meer keuzes voor de individuele leerkracht zodat die meer kan inspelen op de leervragen van zijn cursisten;
- het gebruik van innovatieve methodieken (bv. hoekenwerk, buitenschoolse activiteiten en taalstages) wordt gestimuleerd en gefaciliteerd;
- de verhoging van 10% van de leraarsuren gegenereerd door het studiegebied NT2 kan enkel binnen dit studiegebied aangewend worden. De aanwendingsmogelijkheden van deze middelen worden uitgebreid met de uitbouw van de vakgroepwerking en onderwijsgerelateerde opdrachten van de NT2-coördinator;
- de organisatie van duale en geïntegreerde trajecten wordt gestimuleerd en er wordt onderzocht of hiertoe hefboomen in de regelgeving moeten opgenomen worden.

De afstemming tussen het aanbod NT2 en verdere opleidingen in het kader van een professioneel of educatief perspectief vraagt andere en meer specifieke oplossingen.

Vooreerst moet de organisatie van taalopleidingen in nevenschakeling meer gestimuleerd worden. Maar dat zal op zich niet voldoende zijn. Ook moeten we taalcoaching en –remediëring op de opleidingsvloer stimuleren. Daarbij wordt een vakdocent bijgestaan door een taaldocent die meteen kan inspelen op de taalproblemen die zich stellen. Dit is een methodiek die, zo bleek uit experimenten, aangewezen is wanneer een groot aandeel van de cursisten anderstalig is.

Deze methodiek veronderstelt een andere aanpak door de centra. Taalcoaches inzetten op de opleidingsvloer betekent dat taal- en vakdocenten hun expertise samen inbrengen in één leertraject dat naar inhoud en vorm voor de cursist en de betrokken aanbieders niet zomaar een optelsom is van de beide trajecten: het beroeps- en het taaltraject. Daarom lijkt het aangewezen dat onderzocht wordt onder welke voorwaarden taalcoaches kunnen gevalideerd worden.

Een laatste element heeft betrekking op het taalbeleid dat de vakdocent voert. Analoog aan initiatieven zoals ‘Klare taal rendeert’ (gericht naar bedrijven en organisaties), kunnen de vakdocenten ondersteund en begeleid worden in het uitwerken en implementeren van een taalbeleid in de vakopleiding. Iedere leerkracht is immers ook een taalleerkracht.

Om een dergelijk behoeftegericht en gedifferentieerd aanbod NT2 te realiseren moeten een aantal randvoorwaarden vervuld zijn. Zo is er nood aan verdere professionalisering van de leerkrachten, voldoende voorbereidingstijd voor de leerkrachten en ondersteuning van de centra bij de uitbouw van dit aanbod. Binnen de lerarenopleiding, maar ook binnen het nog te ontwikkelen opleidingsprofiel opleiding voor opleiders van volwassenen moet dus in voldoende mate aandacht geschonken worden aan taal.

c. Beleidsaanbevelingen en acties

- De middelen gegenereerd binnen het studiegebied NT2 van de CVO's worden gekleurd:
 - 1) de 10% bijkomende omkadering, gegenereerd door de leraarsuren NT2, worden uitsluitend ingezet voor NT2. De toepassingsmogelijkheden van deze middelen worden uitgebreid met de uitbouw van vakgroepwerking en andere onderwijsopdrachten dan lesopdrachten;
 - 2) de leraarsuren, gegenereerd door binnen het studiegebied NT2, kunnen uitsluitend aangewend worden voor de organisatie van aanbod NT2.
- De overheid onderzoekt op welke manier het financierings- en subsidiëringssysteem van de CVO's en de CBE's kan aangepast worden in functie van taalcoaching en –remediëring op de werk- en opleidingsvloer.
- De overheid onderzoekt op welke manier de regelgeving met betrekking tot de organisatie van het onderwijsaanbod en de financiering of subsidiëring van de CVO's en CBE's kan aangepast worden in functie van de organisatie van duale en geïntegreerde trajecten.
- De overheid investeert in de ontwikkeling van innovatief en halfopen lesmateriaal NT2. In dit kader wordt een werkgroep opgericht met vertegenwoordigers van de overheid, de educatieve uitgeverijen, de aanbodsverstrekkers en decretale stuurgroep volwassenenonderwijs.

- De overheid investeert in de ontwikkeling van instrumenten ter ondersteuning van de vakdocenten voor het uitwerken en implementeren van een taalbeleid in de beroepsopleiding.
- De overheid organiseert samen met het Vocvo en de PBD's jaarlijks minstens twee netwerkdagen en vormingsmomenten voor NT2-leerkrachten over het gebruik van innovatieve methodieken.
- De overheid organiseert samen met het Vocvo en de PBD's jaarlijks minstens twee netwerkdagen en vormingsmomenten voor vakleerkrachten over het uitwerken en implementeren van een taalbeleid in de beroepsopleiding.
- Het Vocvo en de PBD's maken een olijsting van de mogelijkheden van goede praktijkvoorbeelden op basis van de huidige regelgeving en de opleidingsprofielen. De overheid zorgt voor een goede verspreiding van deze lijst van goede praktijkvoorbeelden.
- Binnen het te ontwikkelen opleidingsprofiel van de opleiding voor opleider van volwassenen zullen specifieke taalcompetenties opgenomen worden.

2. Een apart traject voor analfabete en traaglerende anderstaligen

a. Probleemstelling

Analfabete anderstaligen kijken vandaag aan tegen een zeer lang opleidingstraject. Het traject om het niveau A1 te bereiken bedraagt een totaal van 600 uur (en dit in de veronderstelling dat de cursist vlot slaagt voor elke module). Een cursist met een professioneel perspectief kan pas na het traject van 600 uur doorstromen naar een beroepsgerichte vervolgopleiding. De vraag naar een aangepast aanbod voor analfabete en zeer traaglerende anderstaligen moet dan ook gesteld worden.

Het probleem van de lange opleidingstrajecten voor analfabete of zeer traaglerende anderstaligen stelt zich nog scherper wanneer de anderstaligen gevat worden door een aanklampend beleid, zoals het inburgeringsbeleid, de Wooncode of een traject naar werk.

Zo moet een analfabete inburgeraar naast het pakket van 600 uur NT2 nog een module van 60 uur maatschappijoriëntatie volgen. Indien deze inburgeraar een professioneel perspectief heeft, komt daar nog een pakket loopbaanoriëntatie bij. Wanneer al deze opleidingsonderdelen sequentieel gevolgd worden krijg je een primair inburgeringstraject van zo'n 4 tot 5 jaar. Logischerwijze haken de meesten onderweg af waardoor het doel van het inburgeringsbeleid totaal niet bereikt wordt, m.n. een betere en makkelijker integratie van de analfabete en traaglerende nieuwkomer.

Zelfs wanneer de analfabete of zeer traaglerende inburgeraar zijn primaire inburgertraject volledig afwerkt, dan is er geen vervolg voorzien in het secundaire inburgeringstraject. De huidige vervolgopleidingen binnen VDAB zijn te moeilijk voor deze doelgroep en richten zich op sectoren waar tewerkstelling veelal onhaalbaar is. Er is dus duidelijk een missing link in het huidige beroepsgerichte aanbod voor deze doelgroep. Een secundair traject gericht op een sociaal perspectief is nog in veel mindere mate uitgebouwd.

b. Mogelijke oplossingen

Voor analfabete of traaglerende anderstaligen worden specifieke trajecten uitgewerkt waarbij de nadruk wordt gelegd op mondelinge vaardigheden enerzijds en integratie van trajectonderdelen anderzijds. Een analfabete of zeer traaglerende anderstalige heeft nood aan een sterk doelgericht en vooral functioneel opleidingstraject dat zo kort mogelijk gehouden wordt. Er worden specifieke trajecten voorzien zowel met professioneel als met sociaal perspectief.

Door het deelnemen aan deze geïntegreerde trajecten voldoen de cursisten, die gevat worden door een aanklappend beleid, aan de verplichtingen die aan hen gesteld worden.

Bijvoorbeeld: een specifiek primair inburgeringstraject met professioneel perspectief voor deze doelgroep houdt in dat betekent dat i.p.v. het huidige opleidingstraject waarbij de verschillende componenten sequentieel aangeboden worden, er een geïntegreerd pakket komt met daarin de doelen van maatschappijoriëntatie, Nederlands tweede taal – met de klemtoon op mondelinge vaardigheden – en de beroepsopleiding met een grote component werkplekleren.

c. Beleidsaanbevelingen en -acties

- De regelgeving m.b.t. inburgeringsbeleid, de sociale wooncode en het traject naar werk worden zo aangepast dat voor het aanklappend gedeelte het vereiste niveau NT2 voor analfabete en zeer traaglerende anderstaligen beperkt blijft tot de mondelinge vaardigheden van niveau A1.
- Voor analfabete inburgeraars wordt een aparte invulling van het primaire inburgeringstraject uitgewerkt waarbij de verschillende opleidingsonderdelen geïntegreerd worden. In het beroepsgerichte gedeelte wordt een component werkplekleren opgenomen.

B. ORGANISATIE VAN HET AANBOD

1. Welke acties zijn er nodig om te komen tot een meer flexibel en maatgericht behoeftedekkend aanbod?

a. Probleemstelling

De afgelopen jaren is de flexibiliteit in het NT2-aanbod sterk toegenomen. Die flexibiliteit werd vooral bereikt door meer differentiatie in de opleidingsstructuur zelf met bv. verkorte en vertraagde trajecten, maar ook door een bredere inplanting van vestigingsplaatsen waardoor de barrière 'mobiliteit' minder belangrijk werd.

Toch kan via de rendementsstudie vastgesteld worden dat er nog heel wat extra flexibiliteit in het aanbod mogelijk is zonder dat hiervoor een aanpassing aan de regelgeving gevraagd wordt. Zo stellen we bv. vast dat in sommige regio's nog steeds een avondaanbod voor laaggeschoolden ontbreekt. Werkende cursisten krijgen daardoor minder kansen om een opleiding te volgen.

Ook stellen we vast dat er voor laaggeschoolden en analfabeten nog onvoldoende verschillende instapmomenten zijn. De mogelijkheden om zomeraanbod in te richten worden zowel door CBE's als door CVO's nauwelijks gebruikt.

Ook aan zeer specifieke instrumenten om de flexibiliteit te verhogen wordt momenteel nog geen gevolg gegeven. We denken bv. aan de mogelijkheden om NT2 als gecombineerd

onderwijs aan te bieden. Dit zou een goede oplossing kunnen zijn voor anderstaligen die aan het werk zijn en niet altijd naar de les kunnen komen.

De vraag naar een meer flexibel en maatgericht aanbod wordt ook meer en meer vanuit stakeholders gesteld. Huizen van het Nederlands signaleren bijvoorbeeld een grote nood aan zomerklassen, intensiever avondaanbod, gecombineerd onderwijs in het algemeen en meer flexibiliteit in landelijke regio's en regio's met een meer decentraal aanbod. VDAB vraagt een aanbod dat kan beantwoorden aan de noden van werkzoekenden in functie van de inschakeling naar werk. Hooggeschoolde cursisten zijn gebaat bij een intensief aanbod in functie van een doorstroom naar het hoger onderwijs.

Om dergelijke vragen te kunnen beantwoorden is een flexibeler NT2- aanbod noodzakelijk, waarbij zeker oog moet zijn voor intensievere trajecten met kortere duurtijd.

Uit de rendementsstudie van de inspectie volwassenenonderwijs blijkt dat in de meeste regio's cursussen van meer dan 15 lesuren per week nauwelijks voorkomen. De meeste centra richten cursussen van 6 lesuren per week in. Maar nog altijd 1 cursist op 8 binnen CVO's volgt vandaag een opleiding van maximum 3 uur per week. Dat is in termen van rendement absoluut niet voldoende. Voor sommige cursisten wordt daardoor het leertraject nodeloos lang gerekend wat én de doorstroming vermindert én een invloed heeft op de tevredenheid van de cursisten.

Als men de intensiteit van de cursussen binnen de centra bovendien tegen het licht houdt vanuit vaststellingen in onderzoek en literatuur, dan blijkt dat cursisten zelf vragende partij zijn voor meer lesuren per week. Bovendien blijkt de intensiteit van een cursus van minimaal 15 lesuren per week – naast een sterke uitbouw van de link met de praktijk – bepalend te zijn voor het succes van de cursus zowel voor de cursisten als voor de leerkrachten.

Tenslotte is het opvallend dat hoger geschoolde cursisten vaak niet de kans krijgen om in te stappen in een verkort traject. Slechts vier centra organiseren momenteel een verkort traject, terwijl veel meer cursisten er gebruik van zouden kunnen maken. Dat is niet alleen zeer onefficiënt voor de overheid, maar vooral ook voor de cursist zelf. Opvallend is ook dat het verlengde traject wel veel georganiseerd wordt.

b. Mogelijke oplossingen

Een meer flexibel en maatgericht behoeftedekkend NT2-aanbod is essentieel om een antwoord te bieden op vragen van cursisten en stakeholders.

Niet elk individueel centrum kan op iedere vraag naar flexibiliteit een gepast antwoord bieden. Daarom is het wenselijk om binnen het werkingsgebied van elk consortium volwassenenonderwijs, in onderling overleg tussen de centra en in samenspraak met de betrokken stakeholders, in een voldoende flexibel en maatgericht behoeftedekkend aanbod te voorzien. In het afsprakenkader NT2 kunnen verdere concretere afspraken gemaakt worden over bijvoorbeeld het zomeraanbod, meer intensief aanbod zowel overdag als 's avonds, gecombineerd onderwijs, duale en geïntegreerde trajecten, enz..., minimaal te organiseren per consortium volwassenenonderwijs. De Huizen van het Nederlands nemen hierin de regisseursrol op zich. Er wordt in dit kader ook een instrument (checklist, methodiek, ...) ontwikkeld waarmee de Huizen van het Nederlands in samenwerking met de consortia volwassenenonderwijs het NT2-aanbod binnen de werkingsgebieden van de consortia volwassenenonderwijs in kaart kunnen brengen en waaraan vervolgens de verdere programmatie en organisatie van het NT2-aanbod van de centra kan gekoppeld worden. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met het aanbod in de werkingsgebieden van de aangrenzende consortia.

Hierbij dient ook oog te zijn voor eventuele ondersteunende en flankerende maatregelen voor cursisten, zoals kinderopvang, vervoer en dergelijke meer. Er moet onderzocht worden in welke mate er gezorgd kan worden voor meer kinderopvang voor cursisten NT2.

M.b.t. de intensiteit van de opleidingen moeten we er naar streven om een zo efficiënt mogelijk opleidingstraject te organiseren. Opleidingen van minder dan 6 uur per week kunnen in geen geval efficiënt zijn. Ze rekken het opleidingstraject van de cursist nodeloos en verhogen het risico op uitval zeer sterk. Zeker op de lagere niveaus wordt daarom beter afgestapt van dit soort organisatiemodellen en wordt een minimale norm van 6 uur per week voorzien.

Omdat centra veelal zelf niet geneigd zijn om zeer intensieve en verkorte trajecten aan te bieden kunnen we de Huizen van het Nederlands de bevoegdheid geven om ook gericht te adviseren over het type aanbod voor zeer hooggeschoolden. Dit betekent dat een Huis van het Nederlands een cursist kan doorverwijzen naar een zeer intensief en/of verkort traject, waarbij de cursist niet kan instappen in een ander minder intensief traject zonder heroriëntering door het Huis van het Nederlands. In het kader van het aanklappend beleid bepaalt de regisseur uiteindelijk het meest passend traject voor de betrokken cursist.

c. Beleidsaanbevelingen en acties

- In het nieuwe afsprakenkader NT2 worden per consortium volwassenenonderwijs concrete afspraken gemaakt met betrekking tot de organisatie van zomeraanbod, intensiever aanbod, dag- en avondaanbod, gecombineerd onderwijs, duale en geïntegreerde trajecten, enz... Deze afspraken worden mee opgenomen in het opleidingsplan dat de consortia moeten omaken.

Voor de opmaak van het nieuwe afsprakenkader NT2 wordt een overlegstructuur uitgewerkt en een tijdspad uitgetekend.

- De overheid voorziet middelen om een instrument te laten ontwikkelen waarmee de Huizen van het Nederlands in samenwerking met de consortia volwassenenonderwijs de leervragen en profielen van NT2-cursisten in kaart kunnen brengen. Dit laat de aanbodsverstrekkers toe om hun programmatie en organisatie van het NT2-aanbod daarop af te stemmen.
- De Vlaamse overheid zal de nood aan ondersteunende en flankerende maatregelen (kinderopvang, vervoer, ...) onderzoeken, alsook de mogelijke opties om deze beter open te stellen voor NT2-cursisten.

2. Hoe professionaliteit van de leerkracht verhogen?

a. Probleemstelling

De jongste jaren zijn al belangrijke stappen vooruit gezet op vlak van professionalisering van de leerkracht. Steeds meer leerkrachten gaan zich extern bijscholen. Maar ook heel wat centra hebben interne vormen van expertise-uitwisseling georganiseerd. Soms worden ze daarin ondersteund door externen. Opvallend daarbij is dat de Huizen van het Nederlands steeds meer de rol van externe ondersteuner gaan opnemen, weliswaar projectmatig en via ad hoc activiteiten.

Toch hebben de centra en leerkrachten een aantal concrete vragen naar het nascholingsaanbod. Men stelt vast dat er te weinig concreet aanbod is, waarbij vooral de meer ervaren docent in de kou komt te staan. Maar ook de beginnende NT2-leerkracht heeft

nood aan ondersteuning. Er is geen specifieke initiële NT2-lerarenopleiding in Vlaanderen. Bovendien is de NT2-invalshoek nog te weinig verankerd in alle huidige lerarenopleidingen. De professionaliseringsbehoefte is dus zeker nog niet ingevuld. Centra zijn vragende partij voor een NT2-ondersteuningscentrum en een materialenbank per provincie. Ook al is er al heel wat lesmateriaal ontwikkeld, NT2-leerkrachten hebben nood aan innovatief en halfopen lesmateriaal dat meer behoeftegericht is en op maat van specifieke doelgroepen.

NT2-leerkrachten zelf hebben nood aan ondersteuning. Met de nascholingsgelden voor NT2 hebben ze reeds de weg gevonden naar nascholers en deskundigen, maar op andere vlakken zijn er nog enkele tekorten. Zo fungeren vakgroepen in de meeste centra nog niet als draaischijven voor kwaliteitsbewaking en innovatie en wordt de functie van de NT2-coördinator op het veld nog al te verschillend ingevuld gaande van administratief tot inhoudelijk en van beleidsondersteunend tot beleidsuitvoerend.

b. Mogelijke oplossingen

Een goede ondersteuning van een NT2-leerkracht is gebaseerd op drie pijlers: vakwerkgroepwerking, coördinatie en professionalisering via externe bijscholing en de ontwikkeling van innovatief lesmateriaal.

Het opzetten van een vakgroepwerking NT2 is een realisatie van de jongste jaren. Bijna overal wordt veelvuldig overlegd. Dit overleg voedt de centruminterne afstemming en zorgt voor een materiaal- en expertise-uitwisseling tussen de leerkrachten onderling. Belangrijk is om deze vakgroepwerking ook centrumoverschrijdend te ondersteunen, waarbij de klemtoon moet worden gelegd op kwaliteitsbewaking.

Ook al omkaderen heel wat centra hun NT2-afdeling met een coördinator en/of geven NT2-leerkrachten coördinatie-opdrachten, er is nood aan een concrete invulling van de opdracht van een dergelijke coördinator of coördinatie-opdrachten.

De jongste jaren heeft zich een duidelijke trend naar professionalisering ingezet. Leerkrachten zijn zich meer extern gaan nascholen en intern zijn de centra de aanwezige expertise meer en meer gaan benutten al dan niet ondersteund door externen. Deze trend dient verder gestimuleerd en ondersteund te worden. De PBD's en het Vocvo dienen binnen hun decretale opdrachten inspanningen te leveren om nascholingsbehoeften te inventariseren, een kwaliteitsvol nascholingsaanbod NT2 uit te werken op basis van de behoeften en het nascholingsbeleid van de centra te ondersteunen. De overheid kan hier een ondersteunende rol vervullen door in samenwerking met de PBD's en het Vocvo netwerkdagen en vormingsmomenten te organiseren gericht naar NT2-leerkrachten.

Voor de ontwikkeling van innovatief lesmateriaal, waarbij zowel aandacht is voor het detecteren van en het inspelen op leerbehoeften, wordt een werkgroep geïnstalleerd waarbij zowel de uitgeverijen, de gespecialiseerde nascholingsinstellingen en –diensten, leerkrachten en educatieve medewerkers betrokken worden. De overheid kan hiervoor bijkomende middelen voorzien. Bij de ontwikkeling van het lesmateriaal wordt tevens voldoende aandacht besteed aan de component buitenschools leren.

c. Beleidsaanbevelingen en acties

- De PBD's en het Vocvo werken binnen hun decretale opdrachten aan de inventarisatie van nascholingsbehoeften op het vlak van NT2 en aan de uitbouw van een kwaliteitsvol nascholingsaanbod NT2 op maat van de behoeften van de centra.
- De overheid organiseert in samenwerking met de PBD's en het Vocvo jaarlijks minstens 2 netwerkdagen en vormingsmomenten gericht naar NT2-leerkrachten.

- De overheid investeert in de ontwikkeling van innovatief lesmateriaal waarbij zowel aandacht is voor het detecteren van als voor het inspelen op leerbehoeften. Hiertoe wordt een werkgroep geïnstalleerd waarbij zowel de uitgeverijen, de gespecialiseerde nascholingsinstellingen en –diensten, leerkrachten en educatieve medewerkers betrokken worden.
 - De leraarsuren gegenereerd door het studiegebied NT2 worden gekleurd via een aanpassing van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs:
 - de verhoging van de leraarsuren met 10% kan enkel binnen dit studiegebied aangewend worden. De aanwending van deze middelen (zoals reeds voorzien in het decreet) worden uitgebreid met de uitbouw van een vakgroepwerking en andere onderwijsopdrachten dan lesopdrachten;
 - de leraarsuren, gegenereerd door het studiegebied NT2, kunnen uitsluitend aangewend worden voor de organisatie van aanbod NT2.
3. Wat met het aangetoonde verband tussen professionele werking en schaalgrootte van een centrum?

a. Probleemstelling

Vandaag is het NT2-aanbod van de CVO's weinig rationeel ingeplant. Van de 64 CVO's die onderwijsbevoegdheid hebben voor opleidingen NT2, maken deze opleidingen in twaalf centra minder dan 7% van het lestijdenpakket uit, voor zeven centra is dat minder dan 5%. Dit betekent dat in sommige regio's er bijzonder kleinschalige NT2-centra naast grootschalige centra werkzaam zijn.

De rendementsstudie van de inspectie volwassenenonderwijs laat een samenhang zien tussen kleinschaligheid en een zwakke uitbouw van de vakgroepwerking, een geringere ondersteuning van de leerkracht via coördinatie en interne professionalisering, minder voorzieningen voor de cursisten en een minder intensieve samenwerking met de diverse NT2-partners en de Huizen van het Nederlands.

Ook laat een te kleine schaal niet toe om een gediversifieerd aanbod op te zetten. Daardoor krijg je te heterogene klasgroepen en wordt dus m.a.w. onvoldoende ingespeeld op de concrete leernoden van de cursist.

b. Mogelijke oplossingen

Om een kwaliteitsverhoging van de opleidingen NT2 te realiseren is een meer rationele inplanting van het NT2-aanbod binnen de werkingsgebieden van de consortia volwassenenonderwijs noodzakelijk. Het overleg binnen de regio, de samenwerking met en in het Huis van het Nederlands, de aparte regelgeving, de ondersteuning van leerkrachten via de vakgroep en de trajectbegeleiding voor individuele cursisten veronderstellen een zekere schaalgrootte. Daarbij stelt de vraag zich of het nog opportuun is dat NT2 georganiseerd wordt door centra met een zeer beperkt aanbod van één tot drie klasgroepen?

c. Beleidsaanbevelingen en - acties

- De overheid onderzoekt i.s.m. met de koepels van inrichtende machten en het GO! op welke wijze schaalvergroting voor het studiegebied NT2 kan gerealiseerd worden en welke decretale aanpassingen hiervoor eventueel noodzakelijk zijn.

C. TAALSTRATEGIE NAAR WERK

1. Hoe beter de sluitende aanpak realiseren?

a. Probleemstelling

De VDAB stelt vandaag een aantal belangrijke knelpunten vast die er toe leiden dat de sluitende aanpak naar anderstalige werkzoekenden niet of in onvoldoende mate gerealiseerd wordt.

Zo stellen zich een aantal belangrijke problemen m.b.t. de communicatie die het mogelijk maakt om het traject naar werk van de werkzoekende op te volgen. Zo is er een belangrijke 'missing link' op het moment dat de anderstalige werkzoekende wordt doorverwezen naar het Huis van het Nederlands voor een oriëntatietest. De VDAB weet nadien vaak niet of de werkzoekende wel effectief ingeschreven raakt in een centrum en/of die daar ook de lessen regelmatig volgt. Of de werkzoekende de nodige taalcompetenties al dan niet bereikt is al helemaal niet duidelijk.

Zowel de werkzoekende als de VDAB willen op een zo kort mogelijke termijn een duurzame tewerkstelling realiseren. Dat veronderstelt dat de anderstalige op een zo snel en efficiënt mogelijke wijze het basisniveau Nederlands aanleert. Dit wordt momenteel belemmerd door het feit dat de intensiteit waarmee de opleiding aangeboden wordt te laag ligt waardoor de opleidingsduur en dus ook de werkloosheid onnodig verlengd wordt.

Een goede wisselwerking tussen de regisseur (VDAB) en de aanbodsverstrekkers is onontbeerlijk. Momenteel is er geen vlotte overgang van de aanbodsverstrekker onderwijs naar VDAB toe. Dit heeft vooral te maken met een gebrek aan eenduidige afspraken, maar ook omdat momenteel niemand de eindverantwoordelijkheid draagt over het gehele traject. De voorbeelden zijn legio. Cursisten schrijven zich in voor een vervolgopleiding in een CVO, maar worden daar halfweg de opleiding weggehaald door VDAB. Cursisten worden tot drie maal toe getest voor eenzelfde taalniveau. Dit alles leidt tot wederzijdse fricties tussen VDAB en de onderwijsverstrekkers.

b. Mogelijke oplossingen

Een traject dat uit verschillende delen bestaat met verschillende uitvoerders vraagt om een centrale sturing en coördinatie. Het is duidelijk dat de enige mogelijke regisseur van het traject naar werk van de –anderstalige- werkzoekende de VDAB is. Alleen ontbreekt het de VDAB aan instrumenten om die coördinatie en sturing van het taaltraject van de werkzoekende sluitend te voeren.

Een sluitende aanpak kan alleen maar gerealiseerd worden wanneer de regisseur over het hele traject heen sturend kan optreden. De regisseur van het traject naar werk heeft de verantwoordelijkheid om het hele traject uit te stippelen, de vorderingen van de cursist in het traject te monitoren en samen met de cursist keuzes te maken binnen het traject. VDAB bepaalt samen met de werkzoekende welke het beste traject naar werk is en welke opleidingsmodaliteiten dit traject zal inhouden. VDAB bepaalt m.a.w. ook het opleidingstraject van de werkzoekende. Wanneer de VDAB stelt dat die opleiding een bepaalde intensiteit moet hebben, dan dient de cursist zich in dat type aanbod in te schrijven. Dit geldt voor alle opleidingen en dus ook voor de taalopleidingen. Rekening houdend met hun expertise terzake blijven de Huizen van het Nederlands daarbij bevoegd voor de intake van de cursist en een neutrale en objectieve adviesverlening gebaseerd op de leervaardigheden van de betrokken cursist. Tijdens deze intake wordt onder meer gespeeld

naar de leerbehoeften van de cursist en het gewenste type aanbod (dag of avond, intensiteit, gecombineerd onderwijs,...). Het Huis van het Nederlands houdt bij haar adviesverlening ook rekening met de opdracht van VDAB om de werkzoekende via de kortste weg naar werk toe te leiden en erkent hierbij de regiefunctie van de VDAB. Concreet houdt dit dus in dat de VDAB kan bepalen aan welke intensiteit een anderstalige werkzoekende een opleiding dient te volgen, waardoor diens keuzevrijheid tussen verschillende opleidingen en aanbodsverstrekkers ingeperkt wordt.

Een regisseur moet op alle momenten op de hoogte zijn van waar de verschillende werkzoekenden zich bevinden in het traject, welke de resultaten zijn en wat de mogelijke volgende te nemen stappen zijn. Communicatie en uitwisseling van gegevens is daarvoor essentieel. Er is op dat vlak al heel wat werk verzet i.f.v. het inburgeringsbeleid en de Wooncode. Een soortgelijke evolutie zou moeten gebeuren binnen het tewerkstellingsbeleid. Daarbij moeten we voor ogen houden dat er zo weinig mogelijk extra planlast komt voor de centra. De verschillende bestaande systemen worden best maximaal gelijkgeschakeld.

Ook dient de VDAB een beter zicht te krijgen op het opleidingsaanbod via een verbeterde communicatie terzake tussen alle aanbodsverstrekkers. Dat kan gerealiseerd worden via enerzijds een transparant overzicht van het globale taalopleidingsaanbod binnen een regio, anderzijds een afstemming tussen de verschillende registratiesystemen, met de kruispuntbank inburgering als centraal knooppunt..

Wanneer VDAB enerzijds over voldoende informatie beschikt en anderzijds sturend kan optreden en de werkzoekende kan opvolgen , dan draagt die ook de volle verantwoordelijkheid over het welslagen van het traject en dus ook voor de vlotte overgang tussen de verschillende onderdelen van dat traject.

c. Beleidsaanbevelingen en -acties

- Er komt een raamakkoord tussen VDAB, Huizen van het Nederlands en de onderwijsverstrekkers waarbij afspraken gemaakt worden m.b.t. het traject naar werk voor de anderstalige werkzoekende. Het raamakkoord omvat afspraken over:
 - modaliteiten omtrent de trajectbepaling:
 - adviesverlening door de Huizen van het Nederlands. Het advies m.b.t. de
 - doorverwijzing naar het type aanbodsverstrekker (CVO of CBE) is bindend, de intensiteit niet;
 - VDAB, als arbeidsmarktregisseur, bepaalt het opleidingstraject van de anderstalige werkzoekende. Dit betekent dat VDAB instaat voor de doorverwijzing van de werkzoekende naar een specifiek aanbod in een specifiek centrum, en dit rekening houdend met het advies van de Huizen van het Nederlands.
 - Modaliteiten omtrent de uitwisseling van informatie tussen de stakeholders
 - De eindverantwoordelijkheid van het traject naar werk van de anderstalige werkzoekende ligt bij VDAB. Zij moet ten allen tijde op de hoogte zijn van waar de werkzoekende zich bevindt in het traject. De stakeholders zorgen er mee voor dat VDAB tijdig de nodige informatie aangeleverd krijgt. Modaliteiten inzake registratie en monitoring met oog op een striktere opvolging van de werkzoekende NT2-cursist waarbij een stappenplan wordt uitgetekend op korte en op lange termijn worden mee opgenomen in het raamakkoord.

- De Kruispuntbank Inburgering wordt verder uitgebouwd tot een centrale databank waar verschillende belanghebbende stakeholders en aanbodsverstrekkers gegevens m.b.t. de NT2-cursist kunnen uitwisselen. Belangrijk daarbij is dat dit alles een duidelijk wettelijk kader krijgt waarbij het duidelijk is welke gegevens voor welke doeleinden kunnen gebruikt worden. Daarbij moet ook ruimte voorzien worden om informatie op te nemen die toelaat bepaalde gegevens te interpreteren.
- VDAB duidt binnen elke regio één aanspreekpunt aan dat gekend is door alle aanbodsverstrekkers. Die kunnen via dit aanspreekpunt duidelijk en snel communiceren over alle vragen en problemen die zich stellen m.b.t. de opleiding van anderstalige werkzoekenden.
- Jaarlijks stellen de Huizen van het Nederlands per regio een behoefteanalyse op. Deze analyse zal een inschatting geven van de nood of de vraag naar taalopleidingen binnen een regio. O.b.v. deze behoefteanalyse wordt het aanbod NT2 per regio bijgestuurd in afspraak tussen de aanbodsverstrekkers..

2. Naar een meer duurzame taalverwerving binnen werk?

a. Probleemstelling

Het beleid van VDAB is er op gericht om een anderstalige werkzoekende zo snel als mogelijk aan werk te helpen. Dat is immers ook de verwachting van de werkzoekende zelf. De tweede taalverwerving wordt dan ook functioneel afgestemd op dat doel. Maar door anderstaligen zeer functioneel taalvaardig te maken i.f.v. een zekere tewerkstelling worden hun kansen op verdere groei ook een stuk ontzegd. Er is dus een zekere paradox tussen een snelle en functionele taalvaardigheidstraining en tewerkstelling enerzijds en een meer duurzame taalvaardigheid en structurele kansen tijdens hun ganse levensloopbaan anderzijds.

Vaak stopt de taaltraining op het moment dat de anderstalige werkzoekende effectief werk gevonden heeft. De intrinsieke motivatie om Nederlands te leren, m.n. om snel werk te vinden, valt weg. Maar ook de begeleiding en ondersteuning en het wat meer dwingende karakter achter de taaltraining vallen ineens weg. Nochtans beschikken heel wat anderstaligen op het moment van tewerkstelling nog over onvoldoende taalcompetenties om evenwaardig te participeren aan de arbeidsmarkt. Dit kan resulteren in een onzekere en kortlopende tewerkstelling of een gebrek aan groeikansen binnen een bepaalde tewerkstelling.

Stilaan moet de idee toch beginnen leven dat er ook een actief taalbeleid moet komen voor werknemers. En dat taalbeleid kan niet alleen de verantwoordelijkheid van overheid of VDAB zijn. Ook werkgevers en sectoren moeten hier een meer actieve rol in gaan spelen. Hierbij dient aandacht uit te gaan naar de taalontwikkeling en –ondersteuning maar anderzijds ook naar het taalgebruik in de communicatie door de ondernemers zelf (zoals o.a. voor veiligheidsvoorschriften,...). Een ander belangrijk aandachtspunt hierbij is het stimuleren van taalhoffelijkheid op de werkvloer.

Er bestaan al heel wat initiatieven om werknemers aan te moedigen tot het volgen van een opleiding. De overheid voorziet in de mogelijkheid om een deel van de kosten te recupereren via opleidingscheques. Er is ook het stelsel van betaald educatief verlof. Bedrijven kunnen opleidingen Nederlands op de werkvloer organiseren of beroep doen op een individuele beroepsopleiding met taalondersteuning. Deze laatste ondersteunende instrumenten worden nog te weinig gebruikt omwille van verschillende redenen.

Langs de kant van de aanbodsverstrekkers van dergelijke opleidingen kunnen meer inspanningen geleverd worden. Momenteel worden nog hiaten vastgesteld m.b.t. het avond- en weekendaanbod Nederlands tweede taal, waardoor de mogelijkheden voor werkende anderstaligen om Nederlands te leren omwille van organisatorische problemen moeilijker worden. Ook wordt voor opleidingen Nederlands tweede taal te weinig gebruik gemaakt van nieuwe mogelijke organisatievormen zoals open leercentra en gecombineerd onderwijs.

b. Mogelijke oplossingen

Directe oplossingen voor de gestelde problemen zijn niet mogelijk. Wel kunnen we elke betrokken actor aanspreken op zijn verantwoordelijkheid.

Belangrijk is om zichtbaarder te maken welke taalcompetenties vereist zijn voor de uitoefening van beroepen. Hierbij moet er gestreefd worden naar een continue verbetering van de kennis van de Nederlandse taal bij die werknemer die het minimale taalniveau niet behalen. Daarbij moet wel vermeden worden dat het zichtbaar maken van het vereiste taalniveau voor sommige beroepen gebruikt wordt als een uitsluitingmechanisme, waarbij men anderstaligen de toegang tot bepaalde beroepen zou gaan ontfemen..

De sectorconvenants zijn een mogelijk instrument om een bijkomend appel te geven aan werkgevers en sectoren om acties te ondernemen die streven naar een betere Nederlandse taalkennis bij werknemers én voor het stimuleren van taalhoffelijkheid op de werkvloer. Net zoals dit het geval is voor de aanpak van laaggeletterdheid onder werknemers, zou een algemene passage kunnen opgenomen worden m.b.t. tweedetaalverwerving. Dit zou overigens perfect kunnen aansluiten bij de initiatieven inzake laaggeletterdheid.

Ook zou er binnen de diversiteitsplannen meer aandacht kunnen uitgaan naar taalverwerving en taalproblemen bij anderstalige werknemers.

Met werkgeversorganisaties VOKA en Unizo zou een convenant kunnen afgesloten worden waarin zij zich engageren om de aangesloten werkgevers op een meer actieve wijze te sensibiliseren over het belang van een betere taalkennis bij de werknemers, alsook over de mogelijkheden om hiertoe stappen te zetten.

Binnen het onderwijsveld moet er terug meer aandacht gaan naar de doelgroep van werkende anderstaligen. Dit houdt in dat er een behoeftedekkend en voldoende aanbod komt tijdens het weekend of de avond. Hiertoe kunnen op het niveau van het consortium of met de Huizen van het Nederlands overeenkomsten afgesloten worden.

De mogelijkheid moet voorzien worden dat anderstaligen via afstandsonderwijs of via gecombineerd onderwijs Nederlands tweede taal volgen. Centra worden aangespoord om via het toekomstige 'stimuleringsfonds gecombineerd onderwijs' projecten in te dienen om deze doelstelling te realiseren. Het stimuleringsfonds laat toe om lesmateriaal te ontwikkelen, een leerplatform op te zetten, actief cursisten te gaan zoeken voor dit aanbod, contacten te leggen met werkgevers over dit specifieke aanbod, enz.

c. Beleidsaanbevelingen en acties

- In de nieuw af te sluiten sectorconvenanten wordt een standaardpassage opgenomen m.b.t. tweedetaalverwerving bij anderstalige werknemers, wat aansluit op de reeds bestaande passage over geletterdheidstraining op de werkvloer. Daarnaast worden engagementen opgenomen die de taalhoffelijkheid binnen de onderneming stimuleren.

- Taalverwerving moet een aandachtspunt zijn voor iedereen, ook voor werkgevers. Werkgevers zouden 'taal' een structurele plaats moeten geven in hun personeelsbeleid, zowel in hun aanwervingsbeleid maar ook naar werknemers. Met de werkgeversorganisaties wordt een convenant afgesloten waarin beide partijen zich engageren tot taalwerving binnen de bedrijven. Werkgeversorganisaties via het sensibiliseren van de bedrijven om binnen hun personeelsbeleid aandacht te hebben voor de taal, de Vlaamse overheid om een talentoolbox aan te reiken. De diversiteitskit kan hier worden uitgebreid met een taalcomponent.
- Op basis van de jaarlijkse behoefteanalyse die door de Huizen van het Nederlands zal opgesteld worden, zal er per regio een avond- en weekendaanbod worden uitgebouwd. Dezelfde oefening gebeurt voor het aanbod gecombineerd onderwijs/afstandsonderwijs.

3. Meer anderstaligen toeleiden naar ondernemerschap?

a. Probleemstelling

Anderstaligen kunnen er ook voor kiezen om een inkomen te verwerven als zelfstandig ondernemer. De regisseursrol komt in dat geval aan Syntra Vlaanderen toe. Na het behalen van het basisniveau Nederlands stromen de anderstaligen door naar een specifiek vervolgaanbod binnen Syntra.

De knelpunten die vastgesteld worden m.b.t. de sluitende aanpak vanuit VDAB, zoals doorverwijzing, opvolging van de cursist tijdens de opleiding,...doen zich hier ten dele ook voor. Daarnaast hebben anderstaligen die kiezen voor ondernemerschap nood aan zeer specifieke taalopleidingen, alsook aan taalcoaching in de aanvullende beroepsopleidingen of bij de opleiding bedrijfsbeheer. Het opzetten van een eigen zaak vergt heel wat papierwerk en kennis van specifieke regelgeving. Voor veel anderstaligen met een beperkte taalkennis is dat een moeilijk te overwinnen hindernis. In principe wordt van een anderstalige die kiest voor ondernemerschap een specifiekere en meer technische taalkennis gevraagd dan van andere anderstaligen. De mogelijkheden om die taalkennis op korte tijd te verwerven zijn zeer beperkt.

b. Mogelijke oplossingen

Het toeleiden van anderstaligen naar het ondernemerschap dient gestimuleerd te worden. Deze toeleiding moet gebeuren o.b.v. transparante en volledige informatie opdat de anderstalige een realistisch beeld krijgt van het beroep en de noodzakelijke opleiding. Deze aanpak moet ervoor zorgen dat de slaagkansen van de anderstalige verhogen.

Het specifiek aanbod NT2 gericht op ondernemerschap binnen Syntra zou sterk kunnen uitgebreid worden. Meer aanbod op maat van de anderstalige stimuleert ook de vraag. Een betere samenwerking tussen Syntra en de onderwijsverstrekkers via een protocol moet leiden tot een betere doorstroom na het volgen van een basisopleiding.

Binnen de Centra voor Volwassenenonderwijs zouden anderstalige cursisten die een beroepsopleiding volgen in combinatie met bedrijfsbeheer taalcoaching kunnen ontvangen. Specifiek zou er ook werk moeten gemaakt worden van modules NT2 op niveau richtgraad 1 waar de specifieke contexten die interessant zijn voor ondernemerschap verder uitgewerkt worden. Deze modules kunnen dan geïntegreerd aangeboden worden aan anderstalige cursisten die bedrijfsbeheer volgen.

c. Beleidsaanbevelingen en acties

- Er zal een raamakkoord tussen SYNTRA Vlaanderen, de onderwijsverstrekkers, VDAB, de Huizen van het Nederlands en de onthaalbureaus afgesloten worden met een aantal sluitende afspraken. Dit akkoord omvat minstens volgende afspraken:
 - De wijze waarop anderstalige NT2-cursisten beter geïnformeerd kunnen worden over de mogelijkheden om een vervolgopleiding te volgen die leidt naar ondernemerschap.
 - Screening van de cursist gericht op een betere en meer doelgerichte doorstroom naar het volgaanbod binnen de Syntra.
 - De vooropleiding, opleiding en individuele begeleiding die centra moeten voorzien voor cursisten die een perspectief hebben op ondernemerschap.
- Er moeten NT2-modules in het volwassenenonderwijs georganiseerd worden op niveau richtgraad 1 binnen contexten die gericht zijn op ondernemerschap.

D. TAALSTRATEGIE NAAR ONDERWIJS

3. Hoe de bestaande opleidingsprofielen verbeteren?

a. Probleemstelling

Ondanks de algemene tevredenheid over het ERK als uniform referentiekader voor de opleidingsprofielen NT2, zijn er toch kritieken. Die gaan onder meer over de vertaling van de contexten en thema's uit het ERK naar de opleidingsprofielen, het uitgezette tijdspad, de overgang van richtgraad 1 naar richtgraad 2 die als een kaap wordt ervaren, de rechtlijnige vertaling naar één netoverschrijdend leerplan en het quasi uitsluitend gebruik van één handboek.

Met betrekking tot de invulling van het begrip 'context' is er een discrepantie tussen het ERK en de opleidingsprofielen. In het ERK is context een koepelbegrip waarin "domeinen", "situaties" en "communicatieve thema's" onderscheiden worden. In domeinen vindt taalgebruik plaats in de context van verschillende situaties. De 4 domeinen van het ERK zijn: het persoonlijke, het publieke, het professionele en het educatieve domein. In elk domein kunnen situaties worden beschreven zoals: plaatsen en tijden, instellingen of organisaties waar taalgebruik plaats vindt alsook de handelingen die de betrokkenen uitvoeren en de teksten die binnen de situatie worden aangetroffen. Binnen de domeinen kan ook een onderscheid worden gemaakt naar thema's, zaken die het onderwerp zijn van communicatieve handelingen. Hiervoor wordt een indeling in 14 thema's voorgesteld.

Samengevat zijn er dus 4 grote domeinen waar taalactiviteiten plaatsvinden, op elk van deze domeinen zijn een aantal situaties van toepassing en binnen deze domeinen wordt over een aantal thema's gesproken, die tot 14 grote thematische groepen geclusterd kunnen worden.

In de opleidingsprofielen wordt het begrip 'context' gedefinieerd als: de situatie(s) waarin iemand taal gebruikt. Het bundelt hier dus eigenlijk de domeinen en situaties uit het ERK. Voor de invulling van de contexten in de opleidingsprofielen wordt echter gebruik gemaakt van de thema's uit het ERK. Het flexibele en ruime gegeven van het ERK wordt door de opleidingsprofielen onnodig verengd. Deze invulling maakt bijvoorbeeld dat een gespreksonderwerp als "het weer" in de opleidingsprofielen tot een verplichte context wordt herleid terwijl dit bijvoorbeeld een onderwerp bij uitstek is waarover binnen alle 4 de domeinen van het ERK gesproken kan worden.

Het leertraject is opgebouwd via richtgraden die aan de verschillende Europese taalniveaus worden gekoppeld. Voor het vastleggen van de richtgraden en de verkaveling in lestijden in modules is uitgegaan van de toenmalige bestaande organisatorische situatie in de Centra voor Volwassenenonderwijs. Zo is de situatie ontstaan waarbij de duur voor het niveau A1 even lang is als voor het niveau A2 (120 uur). Voor het niveau B1 is dan weer 480 uur voorzien. Voor de volgende niveaus, B2 en C1 is dan weer telkens 240 uur voorzien. Daarbij werd geopteerd om voor tweede taalleerders evenveel tijd te voorzien als voor vreemde taalleerders. Deze indeling gaat in tegen het principe dat je om een bepaald niveau te behalen, dubbel zoveel tijd nodig hebt als om het onderliggende niveau te bereiken. Het ERK stelt dat geen twee taalgebruikers, of het nu moedertaalsprekers of leerders van een vreemde taal zijn, exact dezelfde competenties hebben of deze op dezelfde wijze ontwikkelen. Iedere poging om 'vaardigheidsniveaus' te definiëren is tot op zekere hoogte arbitrair. Toch leert de ervaring dat leerders tweemaal zoveel tijd nodig hebben om B1 te bereiken vanuit A2 als zij nodig hadden om A2 te bereiken. Dit komt door de noodzakelijke verbreding van het bereik van activiteiten, vaardigheden en taal die ermee gepaard gaan, een realiteit die vaak wordt weergegeven als een ijsheer, een driedimensionale kegel die breder wordt aan de bovenkant. Men dient daarom uiterst terughoudend te zijn wanneer men een niveauschaal wil gebruiken om de 'gemiddelde leertijd' te berekenen waarin bepaalde doelstellingen worden bereikt.

Wij hebben in onze huidige opleidingenstructuur een kubusmodel met een duidelijk zwaartepunt op niveau B1. Vraag is of een ijsheermodel niet meer zou tegemoetkomen aan de gewenste leertijd die de cursisten nodig hebben om de verschillende niveaus te bereiken. Daaraan gekoppeld kan de vraag gesteld worden of de soms moeilijke overgang van niveau A2 naar B1 niet te verklaren is door de huidige opbouw van het opleidingstraject, die niet strookt met de idee van het ERK.

De opsplitsing van de mondelinge en schriftelijke vaardigheden bij richtgraad 3 en richtgraad 4 wordt door sommige CVO's als een probleem ervaren. De vraag stelt zich in hoeverre het in de praktijk afzonderlijk aanbieden van beide vaardigheden aangewezen is of eerder een verdere uitbreiding van deze opsplitsing van beide vaardigheden naar richtgraden 1 en 2 meer wenselijk is?

Het Europese mastery-niveau (C2) is niet opgenomen in de Vlaamse opleidingenstructuur. Die reikt momenteel enkel tot C1. Vanuit een aantal CVO's is er de vraag om ook niveau C2 te mogen aanbieden. Daartegenover staat dat sommigen het niveau C2 als onhaalbaar zien binnen een opleidingscontext en dus de meerwaarde van het invoeren van dit niveau in de opleidingenstructuur in vraag stellen. Deze discussie is verre van uitgeklaard.

Op niveau B1 bestaat tot op vandaag nog altijd een dubbele verkaveling tussen het gewone traject enerzijds (structurele eenheden van 120 uur) en het zogenaamde bis-traject anderzijds (structurele eenheden van 160 uur). De bis-trajecten worden nog bijzonder weinig georganiseerd. Ze vormen een probleem voor cursisten die halfweg het traject naar een ander centrum overstappen. De transparantie in de opleidingenstructuur wordt er door verstoord. In welke mate deze bis-trajecten een meerwaarde vormen binnen de opleidingenstructuur van NT2 is niet duidelijk.

De huidige opleidingsprofielen voor NT2 omvatten ook een opleidingsprofiel voor de opleiding NT2 professioneel juridisch. In de realiteit blijkt echter dat deze opleiding niet één keer wordt ingericht in Vlaanderen en dat ook nergens een nood wordtesignaleerd voor deze opleiding. De vraag stelt zich dan ook in welke mate we opleidingsprofielen moeten voorzien die niet gebruikt worden.

b. Mogelijke oplossingen

De opleidingsprofielen NT2 op zich en vooral de Vlaamse vertaling van het ERK dienen herbekeken te worden, ondermeer inzake de contexten en thema's en het uitgezette tijdspad over de verschillende richtgraden heen.

Bij het herwerken van de opleidingsprofielen is de duur van de verschillende niveaus een aandachtspunt. Er wordt onderzocht in welke mate we deze meer kunnen laten aansluiten bij de principes van het ERK. Dit impliceert mogelijkerwijze een kortere opleidingsduur op niveau A1 en B1 en een langere duur op niveau A2.

Het invoeren van een niveau C2 is een verwachting die sommige CVO's hebben meegegeven, maar vraagt toch om verder onderzoek naar het best mogelijke eindniveau in de opleidingenstructuur voor NT2 binnen het volwassenenonderwijs.

Aangezien de bis-trajecten nog zeer weinig ingericht worden en ook de meerwaarde ervan niet duidelijk is, dient verder onderzocht te worden in welke mate ze bij de herwerking van de opleidingsprofielen voor NT2 nog behouden moeten worden.

c. Beleidsaanbevelingen en acties

- De decretale stuurgroep (het samenwerkingsverband tussen de pedagogische begeleidingsdiensten en het Vlaams Ondersteuningscentrum voor het volwassenenonderwijs) herwerkt de opleidingenstructuur NT2 conform de principes van het ERK en de afgeleide doelstellingen:
 - De nieuwe opleidingenstructuur bevat naast modules met normale minimale duur, voor specifieke doelgroepen modules van kortere en modules van langere duur.
 - De nieuwe opleidingenstructuur bevat vanaf niveau B1 modules mondelinge en modules schriftelijke vaardigheden of modules receptieve en modules productieve vaardigheden.
 - De nieuwe opleidingenstructuur bevat ook een niveau C2 (mastery).
 - De nieuwe opleidingenstructuur bevat geen bis-trajecten (met variabele verkaveling van basiscompetenties over modules).
 - De nieuwe opleidingenstructuur bevat geen opleidingen die tijdens de schooljaren 2005-2006 tot en met 2008-2009 niet aangeboden werden/worden.

De overheid zal hiervoor een rechtstreekse opdracht geven aan de decretale stuurgroep, op basis van de samenwerkingsovereenkomst van 23 mei 2008 tussen de Vlaamse Regering, de pedagogische begeleidingsdiensten en het Vlaams Ondersteuningscentrum voor het Volwassenenonderwijs. Hiertoe wordt een duidelijk tijdspad uitgetekend.

2. Hoe de evaluatiepraktijk in de centra verbeteren?

a. Probleemstelling

Er is vrij veel aandacht besteed vanuit de overheid aan een communicatie over de opleidingsprofielen en een kwaliteitsvolle implementatie ervan in de CVO's en CBE's.

Toch integreren de centra het ERK zeker niet tot op het niveau van de evaluatie. Dit bleek uit een diepteonderzoek rond de evaluatie-instrumenten gebruikt door de CVO's in het schooljaar 2006-2007.

Uit een analyse van 298 evaluatie-instrumenten van 50 verschillende CVO's blijkt dat nog niet de helft van die instrumenten voldoen aan de kwaliteitsindicatoren die vanuit de opleidingsprofielen en het ERK worden gesteld. Deze resultaten zijn meer opvallend omdat vanuit diverse instanties heel wat inspanningen zijn geleverd om een kwaliteitsvolle evaluatiepraktijk ingang te doen vinden.

In de CBE's geldt grotendeels eenzelfde problematiek. De inspectie volwassenenonderwijs heeft ook hier vastgesteld dat een globaal en gestructureerd evaluatiebeleid nog niet is gerealiseerd. De CBE's balanceren tussen het evalueren van de leerprocessen en het evalueren van de verworven competenties.

Een falend evaluatiebeleid in de centra leidt tot doorstroom- en overdrachtsproblemen naar andere publieke opleidingsverstrekkers. Zo signaleert bijvoorbeeld VDAB onduidelijkheid over de uitgereikte studiebewijzen en de daaraan gekoppelde niveaus.

b. Mogelijke oplossingen

Voor het realiseren van een globaal en goed gestructureerd evaluatiebeleid voor alle opleidingen, en NT2-opleidingen in het bijzonder, is een coherente centrumvisie inzake evaluatie van groot belang. Belangrijk is dat er binnen de vakgroepwerking van de centra voldoende aandacht uitgaat naar evaluatiepraktijken. Een doorgedreven professionalisering en een heldere visie op evaluatie zouden één van de belangrijkste streefdoelen moeten zijn voor elke vakgroep.

Daarnaast kunnen zowel de externe kwaliteitsbewaking als de ontwikkeling van een databank voor evaluatie-instrumenten een belangrijke bijdrage leveren tot de ontwikkeling van een kwaliteitsvol evaluatiebeleid in de centra. Zo'n databank bestaat al, maar wordt duidelijk niet altijd door alle centra gebruikt. Ook de i.s.m. de overheid ontwikkelde niveautesten worden niet overgenomen door de meeste centra. Nochtans zijn deze niveautesten wel geënt op het ERK en op de kwaliteitsindicatoren waaraan een evaluatie-instrument zou moeten voldoen. Eigen evaluatie-instrumenten zouden in de toekomst meer dan nu getoetst moeten worden aan een aantal vooropgestelde kwaliteitscriteria. Een externe organisatie zou een meta-instrument voor de screening van de evaluatie-instrumenten kunnen ontwikkelen, gebaseerd op deze kwaliteitscriteria.

De effectiviteit van het huidige aanbod NT2 kan ook worden nagegaan door te onderzoeken in welke mate NT2-cursisten in dagelijkse situaties het Nederlands toepassen en dus de vooropgestelde basiscompetenties uit de opleidingsprofielen NT2 verworven hebben (cfr. peilingtoetsen taal, wiskunde, biologie, ... in het leerplichtonderwijs).

Om doorstroom- of overdrachtsproblemen naar andere publieke opleidingsverstrekkers te vermijden, is het belangrijk het integrale NT2-aanbod en de bijhorende studiebewijzen van alle publieke opleidingsverstrekkers in kaart te brengen, in te schalen en onderling af te toetsen. Dit alles op basis van het ERK. Dit raamwerk voor NT2-opleidingen en bijhorende studiebewijzen maakt het makkelijker voor de cursist om gebruik te maken van EVK. Dit betekent dat de studiebewijzen van de verschillende publieke opleidingsverstrekkers onderling erkend worden. Ook de studiebewijzen die uitgereikt worden door de andere Gemeenschappen en de leden van de Nederlandse Taalunie kunnen hierbij mee in kaart gebracht worden.

c. Beleidsaanbevelingen en acties

- Elk CVO en CBE werkt een duidelijk uitgeschreven evaluatiebeleid uit en organiseert een vakgroepwerking NT2 waar prioriteit wordt gegeven aan het uitwerken van valide

en betrouwbare evaluatie-instrumenten die ten minste aan volgende kwaliteitscriteria voldoen:

- evalueert de basiscompetenties van de opleiding of de module;
- legt een duidelijke link naar de lespraktijk en het gebruikte lesmateriaal;
- vertoont een voldoende evenwicht in het belang dat aan de verschillende vaardigheden wordt gehecht;
- valueert de mondelinge vaardigheden aan de hand van een gevalideerde observatiefiche;
- evalueert aan de hand van taakgericht en levensecht materiaal;
- vertoont zo weinig mogelijk metataal of linguïstisch jargon.

Hiertoe wordt een tijdspad vooropgesteld. De PBD's en het Vocvo hebben binnen hun opdrachten (meer bepaald agogische en organisatorische ondersteuning bieden aan centra) hierin een rol te vervullen. De overheid zal met hen hiervoor duidelijke afspraken maken.

- De overheid kent een opdracht toe aan een externe organisatie om een meta-instrument voor de screening van de evaluatie-instrumenten te kunnen ontwikkelen, gebaseerd op bovenvermelde kwaliteitscriteria.
- De onderwijsinspectie organiseert een externe kwaliteitscontrole met betrekking tot het uitgeschreven evaluatiebeleid van de Centra voor Volwassenenonderwijs en de Centra voor Basiseducatie. Daarin richt ze specifiek haar aandacht op de kwaliteit van de ontwikkelde evaluatie-instrumenten.
- Bij het nieuwe afsprakenkader NT2 wordt een raster gevoegd waarin alle NT2-opleidingen en bijhorende studiebewijzen van de diverse publieke opleidingsverstrekkers worden ingeschaald en onderling afgetoetst op basis van het ERK. Dit raster wordt aanvaard door alle publieke opleidingsverstrekkers, wat betekent dat zij zich er toe engageren de opleidingsdoelen effectief te bereiken en elkaars studiebewijzen te erkennen. Voor de opmaak van het nieuwe afsprakenkader NT2 wordt een overlegstructuur uitgewerkt en een tijdspad uitgetekend.
- De overheid organiseert periodieke peilingtoetsen NT2 waaraan zowel CBE en CVO – op vrijwillige basis – kunnen deelnemen. De peilingtoetsen laten toe dat centra zich kunnen meten met andere vergelijkbare centra voor wat het bereiken van de basiscompetenties betreft bij hun NT2-cursisten.

3. Welk socio-culturele aanbod in het volwassenenonderwijs?

a. Probleemstelling

Het opleidingsprofiel socio-culturele integratie binnen het NT2-aanbod van de CVO's kent geen algemeen gefundeerd of erkend referentiekader. Het betreft ook geen taalaanbod. De wijze waarop dit aanbod op de onderwijsvloer vorm krijgt en hoe het zich verhoudt tot het aanbod maatschappijoriëntatie binnen de CBE's en de onthaalbureaus is niet altijd duidelijk.

Uit de rendementsstudie van de inspectie volwassenenonderwijs blijkt dat dit aanbod wordt gebruikt om allerhande aanbod in te richten dat niet bedoeld is. Zo gebruiken een aantal CVO's de opleiding socio-culturele integratie om aan remediëring te doen voor taalzwakke cursisten. Vaak gaat het alleen om het instuderen van de ondersteunende kennis los van de functionele vaardigheden. Andere CVO's gebruiken het aanbod socio-culturele integratie om conversatieoefeningen of onderhoudscursussen te organiseren.

In een aantal CVO's zien we binnen de modules socio-culturele integratie aanbod dat in andere studiegebieden thuishoort, en waarmee de regelgeving m.b.t. de onderwijsbevoegdheid ontweken wordt. Het gaat dan om opleidingen waarbij anderstaligen voorbereid worden op een beroepsopleiding. Nog andere centra organiseren allerhande projecten binnen het aanbod socio-culturele integratie zoals fietscursussen, voorbereiding op het theoretische rijexamen of een initiatiecursus fotografie. Tenslotte zien we ook dat stages, taakgerichte experimenten tot zelfs leren omgaan met de regiotaal opgenomen worden in het aanbod socio-culturele integratie.

Algemeen kan vastgesteld worden dat er zeer creatief omgegaan wordt met de opleidingsprofielen van het aanbod socio-culturele integratie, waardoor deze vergleden zijn tot een soort vergaarbak voor allerhande zaken waarbij de uiteindelijke scoop – m.n. Nederlands leren in functie van een betere integratie in de samenleving – uit het oog verloren wordt. Het aanbod socio-culturele integratie wordt dus vooral gebruikt om opleidingsaanbod te organiseren dat niet via de bestaande opleidingsprofielen kan worden ingericht.

Bovendien sluit het huidige aanbod socio-culturele integratie niet echt aan op andere opleidingen waarin eveneens opleidingsdoelen vervat zitten die gericht zijn op een snelle en meer gerichte integratie van de anderstalige cursist. Het betreft hier de opleiding maatschappijoriëntaties georganiseerd door de onthaalbureaus in het kader van het primaire inburgeringstraject, de opleidingen maatschappijoriëntatie in de CBE's, maar ook de contextgebonden opleidingsdoelen in de feitelijke taalopleidingen. De vraag stelt zich in welke mate er binnen het volwassenenonderwijs nood is aan aparte opleidingen gericht op socio-culturele integratie van anderstaligen los van de feitelijke taalopleidingen?

b. Mogelijke oplossingen

Het aanbod maatschappijoriëntatie binnen de onthaalbureaus kadert binnen inburgering, terwijl het aanbod van de CBE's een ruimere doelgroep beoogt en gekoppeld is aan geletterdheid.

Het bestaande aanbod socio-culturele integratie binnen de CVO's dient gekaderd te worden binnen de taalopleidingen NT2. Dit betekent dat de taalverwerving voorop moet staan en dat de socio-culturele context waarbinnen dit moet gebeuren ondersteunend en aanvullend is. In functie hiervan dient verder onderzocht te worden in welke mate de socio-culturele opleidingen meer gekoppeld kunnen worden aan een taaltraject. Dit zou kunnen bestaan uit modules op richtgraad 1 & 2, waarin een aantal contexten dieper uitgewerkt kunnen worden. Zo blijven deze opleidingen in de eerste plaats gericht op een betere taalverwerving, maar laten ze toe om heel specifiek in te gaan op bepaalde contexten. Een afzonderlijk traject socio-culturele integratie hoeft aldus niet langer behouden te blijven.

Ook voor de CBE's dient het bestaande aanbod maatschappijoriëntatie nader bekeken te worden in functie van het koppelen van socio-culturele contexten aan de taalopleidingen NT2.

c. Beleidsaanbevelingen en acties

- De bestaande opleidingen socio-culturele integratie in het studiegebied NT2 van het secundair volwassenenonderwijs worden vervangen door NT2-modules waarin relevante socio-culturele thema's nader uitgewerkt worden. .

- Ook voor de basiseducatie wordt naast het reguliere aanbod maatschappijoriëntatie een specifiek aanbod ontwikkeld waarin doelstellingen NT2 en relevantie socio-culturele thema's worden geïntegreerd.
- Het socio-culturele aanbod in het volwassenenonderwijs en het aanbod maatschappijoriëntatie van de onthaalbureaus worden op elkaar afgestemd. Leerkrachten NT2 kennen de opleidingsdoelen van de module maatschappijoriëntatie georganiseerd door de onthaalbureaus en houden meer rekening met de daar verworven voorkennis.

E. TAALPROMOTIE (CASUS VLAAMSE RAND)

1. Naar een meer gecoördineerd taalpromotiebeleid in de Vlaamse Rand

a. Probleemstelling

Inzake taalpromotie gebeurt reeds heel wat in de Vlaamse Rand. We verwachten dat alle betrokken organisaties hierin hun verantwoordelijkheid nemen en samen werken aan een meer positief klimaat t.a.v. het Nederlands. Dit moet volwassenen aanzetten om meer dan nu inspanningen te leveren om de taal aan te leren. We stellen vast dat heel wat organisaties wel degelijk hun verantwoordelijkheid opnemen. Centra waar Nederlandse taallessen georganiseerd worden voeren een actief promotiebeleid, het Huis van het Nederlands probeert maximaal anderstaligen naar de taallessen te krijgen, lokale overheden ondersteunen de aanbodsverstrekkers bij het opzetten van Nederlandse taallessen, enz.

Sinds 2006 subsidieert de Vlaamse overheid vzw De Rand om specifieke activiteiten op te zetten in het kader van taalpromotie. Ook de provincie Vlaams-Brabant draagt meer dan haar steentje bij. Dit alles resulteert in een brede waaier aan acties gericht op het promoten van de Nederlandse taal.

De veelheid en diversiteit aan initiatieven is zeker goed, omdat we zo een breed publiek bereiken. De afstemming gebeurt in het Randoverleg, een tweemaandelijks overlegorgaan waar alle NT2-actoren in de Vlaamse Rand bij betrokken zijn. Het ontbreekt op dit moment evenwel nog aan een volledig, allesomvattend overzicht van alle acties.

De ontwikkeling van een monitoringinstrument door het BRIO is een eerste stap in het verder onderbouwen, kwantificeren, opvolgen en bijsturen van het NT2-beleid in de Vlaamse Rand. Heel veel acties worden immers opgezet, maar de doelstellingen kunnen soms omwille van diverse factoren niet helder geformuleerd worden. Soms worden acties heel breed opgezet, terwijl het bereik gericht is naar een specifieke doelgroep. Benchmarks en evaluatiecriteria kunnen momenteel nog onvoldoende worden vooropgezet worden.

b. Mogelijke oplossingen

Een globaal actieplan - op Vlaams niveau of binnen een bepaalde regio - dat onderschreven wordt door alle stakeholders, één beeld heeft dat het positieve imago van het Nederlands moet versterken en een goede samenhang tussen alle initiatieven, kan leiden tot meer efficiëntie en meer impact van de campagne.

Belangrijk hierbij, en zeker voor de Vlaamse Rand, is dat we steeds goed voor ogen houden welke doelgroepen we met onze taalpromotie willen bereiken. In algemene termen kan gesproken worden van volgende vier doelgroepen: de klassieke nieuwkomers, de oudkomers, de Franstalige Belgen, de expats en ook de Nederlandstalige Belgen. Uiteraard is dit slechts een algemene indeling, die nog aangevuld of gespecificeerd kan worden.

Voor elk van die doelgroepen zien we acties mogelijk binnen 6 beleidsdomeinen. Beleidsdomeinen die rechtstreeks impact hebben op het alledaagse leven van mensen en waarbinnen ze dus een bepaalde nood om Nederlands te leren kunnen hebben. Het gaat om onderwijs, werk, wonen, vrije tijd (sport & cultuur), het jeugdwerk en welzijn. Ook hier gaat het niet op een exhaustieve lijst.

Als we de doelgroepen en beleidsdomeinen in een raster uiteenzetten, dan krijgen we een mooi schematisch overzicht waarbinnen we in de toekomst activiteiten inzake taalpromotie kunnen afwegen t.o.v. andere activiteiten en hun impact.

Sector \ Doelgroep	Onderwijs	Werk	Wonen	Sport, Cultuur & Vrije Tijd	Jeugd	Welzijn	...
Expats							
Franstalige Belgen							
Anderstalige oud- en nieuwkomers							
Nederlandstalige Belgen							

Doelstelling van dit raster is om meer doelgericht en vooral doelgroepgericht te kunnen werken. Acties die zich richten op expats werken niet altijd voor de anderstalige nieuwkomers en omgekeerd. Elke actie moet dus een specifiek doelpubliek hebben, duidelijke en heldere doelstellingen, een duidelijk bereik voor ogen hebben, benchmarks voorop stellen en een monitoring krijgen.

Belangrijk is dat er een globale coördinatie komt van alle promotieacties, niet alleen die van vzw De Rand, maar ook die van alle andere mogelijke actoren. Daarom wordt best één aanspreekpunt voorzien, gekoppeld aan een overlegplatform. Dit hoeft geen nieuw platform te zijn, maar kan gekaderd worden binnen een bestaande structuur.

Daarnaast is het belangrijk dat we op regionale schaal voorzien in een coördinatie van het taalpromotiebeleid. De Huizen van het Nederlands lijken het meest geschikt om dit in de toekomst te gaan garanderen. Naar voorbeeld van het Huis van het Nederlands Brussel kunnen ook de andere Huizen van het Nederlands een promotiepijler ontwikkelen. Hierbij initiëren ze zelf promotie-acties, coördineren ze de acties van andere stakeholders en bouwen ze een expertise uit.

Een screening van het bestaande promotie-aanbod is noodzakelijk. In de vele diverse initiatieven die vandaag al bestaan zitten er vaak zeer goede en efficiënte acties. Alleen zijn deze veelal onbekend in andere regio's en krijgen ze daarom geen verdere verspreiding. Belangrijk is dat daarbij de positieve acties worden verzameld waarbij het leren van het Nederlands als iets noodzakelijke en positief wordt ingeschat.

Om een breder publiek te bereiken zullen de verschillende stakeholders moeten samenwerken met een breed netwerk van instellingen en organisaties uit het middenveld die vanuit het dagdagelijkse werking dagelijks geconfronteerd worden met anderstaligheid. Zij beschikken niet alleen over een directe toegang tot heel wat anderstaligen, maar kunnen ook via hun communicatie en informatiekkanalen mensen aanzetten om meer en beter

Nederlands te leren, zowel door hen door te verwijzen naar het formele opleidingsaanbod, maar ook door hen instrumenten aan te reiken die toelaten het Nederlands op informele wijze te oefenen.

Een voorbeeld van zo'n instrument is het boekje rond kleuterzwemmen en-turnen dat de Gezinssportfederatie ontwikkelde. Dit boekje kunnen de kinderen die deelnemen aan deze activiteiten in de rand, meebrengen naar huis. Wanneer de kleuters een aantrekkelijk kijk- en leesboekje naar huis brengen, worden de ouders betrokken bij dit project. De ouders zullen meer interesse tonen voor wat de kleuter leert bij de Gezinssportclub. De kleuters – op hun beurt – genieten van de extra aandacht thuis. Zonder dat het opvalt, is iedereen in het gezin bezig met het stimuleren van Nederlands en het promoten van sport.

Al deze instrumenten per doelgroep of per leeftijdscategorie kunnen we verzamelen in handige toolbox.

c. Beleidsaanbevelingen en acties

- De Huizen van het Nederlands krijgen de bijkomende opdracht om een taalpromotiepijler te ontwikkelen. Zij initiëren daarbinnen zelf promotieacties voor anderstaligen, coördineren de promotie-acties van de andere stakeholders en bouwen expertise op inzake taalpromotie.
- Er wordt één campagnebeeld uitgewerkt voor NT2 dat door alle aanbodsverstrekkers en stakeholders kan gebruikt worden. Het campagnebeeld geeft een positieve boodschap mee rond het vaardig zijn in en gebruiken van het Nederlands.
- Jaarlijks maakt elk Huis van het Nederlands een taalpromotieplan dat vertrekt van het raster met de verschillende beleidsdomeinen en doelgroepen van het NT2-beleid.
- Goed werkende initiatieven worden gecontinueerd. De actie van de Gezinssportfederatie t.a.v. kleuterturnen en –zwemmen wordt op korte termijn gecontinueerd.
- Er wordt één gemeenschappelijke website rond NT2 ontwikkeld waar alle informatie over dit opleidingsaanbod terug te vinden is.
- Het project 'Ouders in interactie' waarbij Nederlandse taallessen voor ouders georganiseerd worden in de school waar hun kinderen les volgen wordt vanaf 2009 verder uitgebreid. Voor de ondersteuning van dit project zal een openbare aanbesteding uitgeschreven worden.
- Goede instrumenten en initiatieven worden per leeftijdscategorie of doelgroep verzameld in een toolbox die makkelijk kan verspreid worden naar andere regio's.
- Er wordt gestreefd naar convenanten met een aantal belangrijke publieke en middenveldorganisaties die via hun dagdagelijkse werking veel contacten hebben met anderstaligen. Via laagdrempelige instrumenten wordt via deze organisaties bijgedragen tot het stimuleren van het Nederlands of een informele of formele wijze. Hierbij wordt gedacht aan volgende organisaties:
 - Voor onderwijs: basisscholen en CLB's.
 - Voor wonen: sociaal verhuurkantoren en de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij.
 - Voor werk: VDAB, vak- en werkgeversorganisaties en de interimsector
 - Voor welzijn: Kind en Gezin, mutualiteiten en de CAW's

- Voor sport: Bloso, de gezinssportfederatie
- Voor cultuur: volkshogescholen
- Voor jeugd: Vlaamse dienst voor speelpleinwerking en jeugdbewegingen
- Tevens zijn veel diensten ook ingebed in lokale diensten zoals culturele centra, kinderopvang, OCMW's, jeugthuizen, ... Samen met VVSG kan gekeken worden in welke mate acties mogelijk zijn.

2. Naar meer efficiënt en doelgericht promotiemateriaal bij de aanbodsverstrekkers

a. Probleemstelling

In de rendementsstudie NT2 in de CVO's analyseerde de onderzoekers ook de toegankelijkheid en lay-out van folders, flyers en websites waarop het NT2-aanbod bekend gemaakt wordt.

De resultaten zijn nogal onthutsend. Voor de folders scoren slechts 3 van de 23 CVO's goed op vlak van toegankelijkheid en lay-out en voor de website is dat 15 van de 62 onderzochte CVO's.

Vaststellingen zijn dat heel veel folders en websites overbodige informatie bevatten zoals hele lessentabellen, vakinhouden, decreetsteksten, ... Voor de cursist waarvan mag verondersteld worden dat dit het Nederlands al niet goed beheerst en misschien ook niet vertrouwd is met onze taal- en tekststructuur is het moeilijk om gericht informatie over het aanbod te vinden.

De informatie wordt vaak gegeven in te uitgebreide en moeilijke zinnen. Vaak worden ook afkortingen en te vermijden metataal gebruikt. Slechts een beperkt aantal centra zorgt voor een vertaling op de website of van de folder, wat nochtans vrij essentieel is gelet op het beoogde doelpubliek.

b. Mogelijke oplossingen

Het probleem situeert zich op twee niveaus:

- Vooreerst is het niet altijd duidelijk naar wie het promotiemateriaal zich richt. Is dat naar externe organisaties die anderstaligen begeleiden naar het aanbod of richt men zich naar de anderstalige zelf. Dat onderscheid wordt niet altijd gemaakt. Een dubbel spoor in de communicatie lijkt het meest aangewezen.
- Er is een duidelijk gebrek aan expertise in de centra m.b.t. aspect. Dat is ook logisch. Communicatie naar deze doelgroep is bijzonder moeilijk en vraagt om enige expertise.

Oplossingen situeren zich dan ook op vlak van expertiseontwikkeling via opleiding en het uitwisselen van good practices.

Belangrijk is dat centra hun eigen instrumenten en promotiemateriaal kunnen aftoetsen aan een aantal criteria. Daarom moet een tool of checklist ontwikkeld worden voor goed leesbaar en degelijk promotiemateriaal gericht op anderstalige cursisten enerzijds en doorverwijzers anderzijds.

c. Beleidsaanbevelingen en acties

- De Huizen van het Nederlands ondersteunen de centra bij het opmaken van een meer toegankelijk, aantrekkelijk en doelgroepgericht promotiemateriaal.
- Er wordt een checklist ontwikkeld waaraan de verschillende stakeholders hun promotiemateriaal kunnen aftoetsen qua leesbaarheid, begrijpbaarheid en vormgeving.

F. REGIONALE AFSTEMMING EN SAMENWERKING

1. Naar een nieuw afsprakenkader NT2?

a. Probleemstelling

Zonder enige twijfel zijn er sinds 2001 belangrijke stappen vooruit gezet op vlak van afstemming en samenwerking in het NT2-landschap. Twee beleidsinitiatieven hebben daartoe bijgedragen:

- De oprichting van de Huizen van het Nederlands die als belangrijkste opdracht hebben om de cursist op een neutrale en objectieve wijze door te verwijzen naar het meest passende aanbod.
- Het afsprakenkader NT2 dat voornamelijk het NT2-landschap probeert te verdelen onder de verschillende aanbodsverstrekkers van opleidingen NT2 en aldus een belangrijk werkinstrument is voor de Huizen van het Nederlands bij hun doorverwijzingsbeleid.

Ondanks de positieve resultaten blijven er nog een aantal belangrijke knelpunten die tot op vandaag geen oplossing kregen:

De terreinafbakening is niet volledig gebeurd. Soms bestaat er nog altijd overlap en is er nog altijd een concurrentiestrijd te nadele van de cursist. Soms is er wel een verdeling, maar is die niet duidelijk of merken we dat zaken terug in vraag gesteld worden door expansiedrang van sommige actoren.

Aan sommige organisaties werd de opdracht toegekend de anderstalige via een verplicht traject Nederlands te laten leren. De overheid heeft t.a.v. die organisaties een aantal verwachtingen m.b.t. controle, communicatie en uitvoering van de trajecten. Die organisaties hangen echter af van een aantal uitvoerende organisaties. Niet alleen de communicatie loopt stroef, ook is het niet altijd duidelijk welke organisatie nu sturend is in het traject. Tussen verschillende partners werden afspraken gemaakt. Deze afspraken werden echter (steeds) op elkaar afgestemd en werden niet aan het Afsprakenkader NT2 toegevoegd.

De gemaakte afspraken worden niet altijd nageleefd. Ze hebben momenteel niet altijd een afdwingbaar karakter.

De huidige intakeprocedure is qua objectiviteit al een belangrijke stap vooruit t.o.v. vroegere situaties waarbij sommige aanbodsverstrekkers iedereen in de klasgroep aanvaardden in functie van een snelle kwantitatieve groei. Toch blijven er een aantal knelpunten bestaan die best een oplossing zouden krijgen:

Zo stellen zich een aantal problemen met het gehanteerde instrumentarium, meer bepaald met de Covaartest. Die wordt nogal absoluut gebruikt in termen van oriëntering naar CBE of CVO. Nochtans is de Covaar maar een mogelijk instrument om de doorverwijzing op te baseren. De resultaten zijn indicatief en niet absoluut, al wordt dat soms wel eens anders gezien.

Tussen de aanmelding en oriëntering in het Huis van het Nederlands en de inschrijving gaan nogal wat cursisten verloren. Soms wordt het Huis van het Nederlands gezien als een extra administratieve drempel die cursisten afschrikt. Veel cursisten moeten twee keer papieren invullen of zich aanmelden. In Antwerpen bv. wordt hieraan tegemoet te komen doordat het Huis van het Nederlands de volledige inschrijving en zelfs betaling doet.

Ook de oriëntering van cursisten die al een zekere kennis van het Nederlands hebben loopt moeilijk. De Huizen van het Nederlands gebruiken hiervoor oriënteringsproeven afgestemd op de opleidingsprofielen. Maar centra aanvaarden die resultaten niet altijd en doen soms extra proeven, vaak gericht op de aanwezigheid van ondersteunende kennis en vormcorrectheid.

Veel centra ervaren dat de huidige intakeprocedure te veraf staat van de centrumpraktijk en dat de expertise van het centrum zelf daarin niet erkend wordt.

Recent is de afstemmingsproblematiek nog bemoeilijkt doordat er een overlap is in het takenpakket van de consortia en de Huizen van het Nederlands.

Een specifiek probleem stelt zich naar cursisten die ooit een certificaat behaalden, maar nadien voor langere tijd het Nederlands niet in voldoende mate gebruikten, waardoor een deel van de competenties terug verloren is gegaan. Soms hebben deze cursisten nood aan een opfrissingscursus vooraleer ze het traject kunnen verder zetten.

b. Mogelijke oplossingen

Het huidige afsprakenkader wordt best grondig aangepast om oplossingen te vinden voor de gestelde knelpunten:

Het nieuwe afsprakenkader brengt de organisatie van het ganse aanbod NT2 in kaart. Op dit moment worden bepaalde doelgroepen niet of niet duidelijk genoeg gevat door het afsprakenkader en worden niet alle afspraken tussen de verschillende partners opgenomen.

Voor die cursisten die gevat worden door een aanklampend beleid, wordt er een duidelijke regisseur aangeduid. De regisseur is sturend in het traject, niet de uitvoerders. De regisseurs zijn de VDAB voor het traject naar werk, het onthaalbureau voor het primaire inburgeringstraject en het Huis van het Nederlands voor de trajecten in het kader van de taalbereidheid van kandidaat sociale huurders. Syntra Vlaanderen treedt op als regisseur voor een traject naar ondernemerschap, al gaat het hierbij niet om een aanklampend beleid.

De Huizen van het Nederlands fungeren als overlegplatform tussen de regisseurs en de uitvoerders met betrekking tot samenwerking en afstemming voor de realisatie van de trajecten.

In het aangepaste afsprakenkader wordt aan het Huis van het Nederlands een ruimere bevoegdheid gegeven m.b.t. doorverwijzing naar het meest gepaste aanbod NT2. Die doorverwijzing gebeurt op basis een gestandaardiseerde intake. Tijdens deze intake wordt onder meer gepeild naar de leerbehoeften van de cursist en het gewenste type aanbod (dag of avond, intensiteit, gecombineerd onderwijs, ...). Op basis van de informatie, verzameld tijdens de intake, kan de doorverwijzing gericht gebeuren.

Op geregelde tijdstippen (minstens één maal per jaar) wordt de behoefte aan NT2 of de vraag naar NT2 afgetoetst. Die aftoetsing wordt geregistreerd door de Huizen van het Nederlands in overleg met de consortia volwassenenonderwijs en de regisseurs en vormt de basis om de programmatie van het aanbod NT2 door de aanbodsverstrekkers in een regio bij

te stellen. Hierbij moet er gestreefd worden naar een evenwicht tussen flexibiliteit en haalbaarheid voor de aanbodsvertrekkers. Per regio worden er afspraken gemaakt omtrent de minimumgrens van instroom voor het organiseren van een specifiek aanbod.

Het afsprakenkader wordt (gedeeltelijk) vertaald in regelgevende teksten, waardoor het meer afdwingbaar is.

Binnen het nieuwe afsprakenkader NT2 worden bijkomende afspraken gemaakt met betrekking tot de intakeprocedure. We opteren voor een zo centraal mogelijke intake waarbij de leercapaciteiten van de cursist, het gewenste en haalbare aanbod en de leerbehoefte van de cursist in kaart worden gebracht. Elke intake door het Huis van het Nederlands wordt afgesloten met een gerichte doorverwijzing (advies).

De Covaartest wordt best geëvalueerd. Op basis van die evaluatie kunnen dan bijstellingen gebeuren, eventueel de ontwikkeling van een nieuw of aanvullend oriënteringsinstrument.

Er wordt onderzocht in welke mate er afstemming kan komen tussen het EVC-beleid van de centra en de niveautoetsen die de Huizen van het Nederlands afnemen. Daarnaast evolueren we naar een EVK-beleid waarbij sommige niveautoetsen automatisch vrijstelling geven tot bepaalde onderdelen van het opleidingstraject. Dit zou kunnen geïntegreerd worden in de opleidingsprofielen NT2.

Elk Huis van het Nederlands zou een duidelijk plan moeten hebben om de expertise van de centra maximaal te betrekken bij de intakeprocedure.

Wat de cursisten betreft die nood hebben aan een opfrissing zou de afspraak er kunnen uit bestaan dat wanneer de regisseur van het traject oordeelt dat slechts een beperkte opfrissing nodig is er voorzien wordt in een beperkt remediëringaanbod. Dat kan in het geval van VDAB door de regisseur zelf georganiseerd worden. Indien de achterstand echter groter is, kan de anderstalige terug verwezen worden naar het basisaanbod waarvoor hij reeds een certificaat behaalde. Het Huis van het Nederlands kan op basis van de niveautoetsen hier een uitspraak over doen.

Omdat de samenwerking tussen sommige instellingen nogal specifiek is en om bijkomende afspraken vraagt is het de bedoeling om aanvullend op het afsprakenkader te werken met raamakkoorden tussen sommige instellingen. Die raamakkoorden kunnen dan een verdere lokale invulling krijgen. Het afsprakenkader daarentegen zal breder gaan, maar ook algemeen geldend worden.

c. Beleidsaanbevelingen en acties

- Voor de opmaak van een nieuw afsprakenkader NT2 (aangevuld met regionale raamakkoorden) wordt een overlegstructuur uitgewerkt en een tijdspad uitgetekend. Het afsprakenkader omvat volgende nieuwe elementen:
 - De regisseursrol voor de onthaalbureaus, VDAB en de Huizen van het Nederlands voor respectievelijk het inburgeringstraject, het traject naar werk en de taalbereidheid in het kader van de Wooncode.
 - De Huizen van het Nederlands krijgen een ruimere bevoegdheid op vlak van doorverwijzing waarbij meer rekening gehouden wordt met de leerbehoeften van de cursist enerzijds en anderzijds ook met de verwachtingen van de regisseur van het traject.

- Per regio worden afspraken gemaakt over minimale en maximale groepsgroottes bij de verschillende aanbodsverstrekkers.
- Er wordt gestreefd naar een zo centraal mogelijke intakeprocedure zodat de objectiviteit maximaal gegarandeerd blijft.
- De overheid onderzoekt welke onderdelen van het afsprakenkader in regelgevende teksten worden vertaald.
- De covaartest wordt geëvalueerd en indien dit nodig zou zijn ook bijgestuurd.
- In het nieuwe afsprakenkader NT2 worden per consortium volwassenenonderwijs concrete afspraken gemaakt met betrekking tot de organisatie van zomeraanbod, intensiever aanbod, dag- en avondaanbod, gecombineerd onderwijs, duale en geïntegreerde trajecten, enz... Deze afspraken worden mee opgenomen in het opleidingsplan dat de consortia moeten opmaken.
- De niveautoetsen afgenomen door de Huizen van het Nederlands worden erkend door de aanbodsverstrekkers i.f.v. vrijstellingen in het opleidingstraject.
- Het afsprakenkader wordt verder aangevuld met raamakkoorden tussen twee of meerdere stakeholders waarin verdere praktische afspraken worden vastgelegd via onderlinge overeenkomst.
- Een cursist die zijn studiebewijs NT2 reeds lange tijd geleden gevolgd heeft en terug op een bepaald taalniveau wil instappen, kan terug getest worden op zijn nog aanwezige competenties. Indien deze niet voldoende zijn kan er voor deze cursist een remediëringaanbod voorzien worden of kan de cursist terug doorverwezen worden naar het basisaanbod Nederlands.

2. De positionering van de UTC's?

a. Probleemstelling

Het huidige afsprakenkader voorziet drie aanbodsverstrekkers NT2 die het basisaanbod kunnen aanbieden, m.n. de Centra voor Basiseducatie, de Centra voor Volwassenenonderwijs en de Universitaire Talencentra.

Het eerste en ook het aangepaste afsprakenkader is niet heel duidelijk over de doelgroep en het bereik van de Universitaire Talencentra. De initiële doelgroep bestaat uit anderstalige studenten of academici en anderstaligen met een educatief perspectief in een hoger onderwijscontext.

We stellen echter vast dat er stilaan andere praktijken zijn ontstaan en dat zeer hooggeschoolde inburgeraars met een maximale score op de Covaar ook naar een UTC worden doorverwezen los van het educatieve perspectief in het hoger onderwijs.

Dit heeft twee redenen. Vooreerst is er in sommige regio's gewoonweg geen passend aanbod van verkorte en zeer intensieve trajecten. Dan is er soms geen andere oplossing dan een doorverwijzing naar een UTC. Soms speelt echter ook de status van een universiteit mee om te kiezen voor dit aanbod.

Voor de overheid stellen zich twee problemen:

- De UTC's positioneren zich als private aanbodsverstrekkers (want zijn niet publiekgefinancierd, en dus niet aan een regelgevend kader gebonden), maar wensen van de overheid toch een maatschappelijke opdracht toebedeeld te krijgen met betrekking tot een specifieke doelgroep (inburgeraars met een educatief perspectief in het hoger onderwijs), en gefinancierd te worden voor deze opdracht. Deze opdracht dient een duidelijke plaats te krijgen in het afsprakenkader NT2.
- De UTC's worden gefinancierd per traject. In tegenstelling tot de groei bij de andere aanbodsverstrekkers die begrotingsmatig wordt meegenomen in het constant beleid veroorzaakt de groei van het aantal trajecten binnen een UTC een niet-gebudgetteerde meerkost die niet zo maar toegekend wordt. Het is belangrijk om de populatie binnen een UTC te monitoren en te beperken tot de initiële doelgroep.
- De opleidingen van de UTC zijn niet gestructureerd conform de andere taalopleidingen. Zelfs onderling zijn er grote verschillen en is er weinig transparantie. Ook zijn de NT2-trajecten van de UTC niet onderworpen aan externe kwaliteitscontrole vanwege de overheid. Dat is omdat er geen structurele financiering is voorzien voor de UTC's. Maar voor de primaire inburgeringstrajecten is dat wel het geval en ook daar is er weinig transparantie. Het inburgeringstraject dat momenteel door de overheid gefinancierd wordt behelst meer dan het basisniveau (A1) maar omvat ook een gedeelte van het vervolgniveau (A2).

b. Mogelijke oplossingen

De UTC's blijven opgenomen in het afsprakenkader NT2 en onderschrijven dit afsprakenkader volledig voor de cursisten waarvoor zij gesubsidieerd worden. Dit houdt in dat er afstemming komt van het opleidingsaanbod met het ERK enerzijds en de opleidingenstructuur van de andere aanbodsverstrekkers anderzijds. Dit kan gebeuren via een raster met de inschaling van de opleidingen en studiebewijzen NT2 van de diverse opleidingsverstrekkers. De UTC's geven transparantie over het opleidingsaanbod, de duurtijd, de kostenstructuur en de aansluiting bij andere opleidingen van andere aanbodsverstrekkers.

Een heldere terreinafbakening is noodzakelijk. Daarbij wordt de doelgroep inburgeraars die voor het primaire opleidingstraject naar een UTC wordt doorverwezen beperkt tot de initiële doelgroep en tot het initiële niveau (het basisniveau). Een heldere doelgroepomschrijving is noodzakelijk.

Maar het is ook belangrijk dat elke hooggeschoolde recht heeft op een kortlopend en intensief traject. Wanneer binnen de CVO's geen dergelijk aanbod wordt ingericht, dan moet een doorverwijzing naar een UTC wel mogelijk zijn. De Huizen van het Nederlands treden hierbij op als regisseurs. Op basis van de meer diepgaande dataverzameling en jaarlijkse evaluatie wordt duidelijke of in een bepaalde regio al dan niet een behoeftedekkend aanbod wordt georganiseerd voor de doelgroep van zeer hooggeschoolden. Als uit deze evaluatie blijkt dat CVO hun maatschappelijke opdracht voor deze doelgroep te weinig opnemen, kan een UTC worden ingeschakeld om een passend aanbod in te richten.

c. Beleidsaanbevelingen en acties

- In het afsprakenkader NT2 wordt opgenomen dat inburgeraars die voldoen aan volgende vier criteria voor hun primaire inburgeringstraject door het Huis van het Nederlands kan doorverwezen worden naar een UTC:
 - De cursist heeft op de covaartest een score behaald van 45 of hoger.
 - De cursist voldoet aan de toelatingsvoorwaarden voor het hoger onderwijs en heeft een educatief perspectief op het niveau van het hoger onderwijs.
 - De cursist heeft de intentie om Nederlands te leren in een kort en intensief studietraject.

- De cursist kan steunen op de kennis van tenminste één West-Europese taal.
- De UTC's onderschrijven voor deze cursisten de afspraken gemaakt in het afsprakenkader NT2, erkennen de studiebewijzen uitgereikt door de andere onderwijsverstrekkers in het kader van vrijstellingen én stemmen de eigen opleidingsstructuur af op het ERK.
- Indien er in de provincie waar het UTC gelegen is geen zeer intensief en kortlopend opleidingsaanbod in een CVO bestaat voor hooggeschoolde anderstalige cursisten, dan kan het Huis van het Nederlands deze doorverwijzen naar het UTC.

VI. OVERZICHT VAN ALLE BELEIDSAANBEVELINGEN

Op vlak van financiering en omkadering van de centra

- De middelen gegenereerd binnen het studiegebied NT2 van de CVO's worden gekleurd:
 - 1) de 10% bijkomende omkadering, gegenereerd door de leraarsuren NT2, worden uitsluitend ingezet voor NT2. De aanwendingsmogelijkheden van deze middelen worden uitgebreid met de uitbouw van vakgroepwerking en andere onderwijsopdrachten dan lesopdrachten;
 - 2) de leraarsuren, gegenereerd binnen het studiegebied NT2, kunnen uitsluitend aangewend worden voor de organisatie van aanbod NT2.
- De overheid onderzoekt op welke manier het financierings- en subsidiëringssysteem van de CVO's en CBE's kan aangepast worden in functie van taalcoaching en –remediëring op de werk- en opleidingsvloer.
- De overheid onderzoekt op welke manier de regelgeving met betrekking tot de organisatie van het onderwijsaanbod en de financiering of subsidiëring van de CVO's en CBE's kan aangepast worden in functie van de organisatie van duale en geïntegreerde trajecten.

Op vlak van leermiddelen

- De overheid investeert in de ontwikkeling van innovatief lesmateriaal waarbij zowel aandacht is voor het detecteren van als voor het inspelen op leerbehoeften. Hiertoe wordt een werkgroep geïnstalleerd waarbij zowel de uitgeverijen, de gespecialiseerde nascholingsinstellingen en –diensten, leerkrachten en educatieve medewerkers betrokken worden.

Op vlak van professionalisering van de leerkracht

- De overheid investeert in de ontwikkeling van instrumenten ter ondersteuning van de vakdocenten voor het uitwerken en implementeren van een taalbeleid in de beroepsopleiding.
- De overheid organiseert samen met het Vocvo en de PBD's jaarlijks minstens twee netwerkdagen en vormingsmomenten voor NT2-leerkrachten over het gebruik van innovatieve methodieken.

- De overheid organiseert samen met het Vocvo en de PBD's jaarlijks minstens twee netwerkdagen en vormingsmomenten voor vakleerkrachten over het uitwerken en implementeren van een taalbeleid in de beroepsopleiding.
- Binnen het te ontwikkelen opleidingsprofiel van de opleiding voor opleider van volwassenen zullen specifieke taalcompetenties opgenomen worden.
- De PBD's en het Vocvo werken binnen hun decretale opdrachten aan de inventarisatie van nascholingsbehoeften op het vlak van NT2 en aan de uitbouw van een kwaliteitsvol nascholingsaanbod NT2 op maat van de behoeften van de centra.
- De overheid organiseert in samenwerking met de pedagogische begeleidingsdiensten en het Vocvo jaarlijks minstens 2 netwerkdagen en vormingsmomenten gericht naar NT2-leerkrachten.

Op vlak van ondersteuning van de centra

- Het Vocvo en de PBD's maken een olijsting van de mogelijkheden van goede praktijkvoorbeelden op basis van de huidige regelgeving en de opleidingsprofielen. De overheid zorgt voor een goede verspreiding van deze lijst van goede praktijkvoorbeelden.
- De overheid kent een opdracht toe aan een externe organisatie om een meta-instrument voor de screening van de evaluatie-instrumenten te kunnen ontwikkelen, gebaseerd op bovenvermelde kwaliteitscriteria.

Op vlak van het primaire inburgeringstraject

- De regelgeving m.b.t. inburgeringsbeleid, de sociale wooncode en het traject naar werk worden zo aangepast dat voor het aanklappend gedeelte het vereiste niveau NT2 voor analfabete en zeer traaglerende anderstaligen beperkt blijft tot de mondelinge vaardigheden van niveau A1.
- Voor analfabete inburgeraars wordt een aparte invulling van het primaire inburgeringstraject uitgewerkt waarbij de verschillende opleidingsonderdelen geïntegreerd worden. In het beroepsgerichte gedeelte wordt een component werkplekklaren opgenomen.
- Het socio-culturele aanbod in het volwassenenonderwijs en het aanbod maatschappijoriëntatie van de onthaalbureaus worden op elkaar afgestemd. Leerkrachten NT2 kennen de opleidingsdoelen van de module maatschappijoriëntatie georganiseerd door de onthaalbureaus en houden meer rekening met de daar verworven voorkennis.

Op vlak van afstemming en samenwerking

- Voor de opmaak van een nieuw afsprakenkader NT2 (aangevuld met regionale raamakkoorden) wordt een overlegstructuur uitgewerkt en een tijdspad uitgetekend. Het afsprakenkader omvat volgende nieuwe elementen:

- De regisseursrol voor de onthaalbureaus, VDAB en de Huizen van het Nederlands voor respectievelijk het inburgeringstraject, het traject naar werk en de taalbereidheid in het kader van de Wooncode.
- De Huizen van het Nederlands krijgen een ruimere bevoegdheid op vlak van doorverwijzing waarbij meer rekening gehouden worden met de leerbehoeften van de cursist enerzijds en anderzijds ook met de verwachtingen van de regisseur van het traject.
- Per regio worden afspraken gemaakt over minimale en maximale groepsgroottes bij de verschillende aanbodsverstrekkers.
- Er wordt gestreefd naar een zo centraal mogelijke intakeprocedure zodat de objectiviteit maximaal gegarandeerd blijft.
- De overheid onderzoekt welke onderdelen van het afsprakenkader in regelgevende teksten worden vertaald.
- Er komt een raamakkoord tussen VDAB, Huizen van het Nederlands en de onderwijsverstrekkers waarbij afspraken gemaakt worden m.b.t. het traject naar werk voor de anderstalige werkzoekende. Het raamakkoord omvat afspraken over:
 - modaliteiten omtrent de trajectbepaling:
 - adviesverlening door de Huizen van het Nederlands. Het advies m.b.t. de
 - doorverwijzing naar het type aanbodsverstrekker (CVO of CBE) is bindend, de intensiteit niet;
 - VDAB, als arbeidsmarktregisseur, bepaalt het opleidingstraject van de anderstalige werkzoekende. Dit betekent dat VDAB instaat voor de doorverwijzing van de werkzoekende naar een specifiek aanbod in een specifiek centrum, en dit rekening houdend met het advies van de Huizen van het Nederlands.
 - Modaliteiten omtrent de uitwisseling van informatie tussen de stakeholders, liefst via de Kruispuntbank Inburgering.
 - De eindverantwoordelijkheid van het traject naar werk van de anderstalige werkzoekende ligt bij VDAB. Zij moet ten allen tijde op de hoogte zijn van waar de werkzoekende zich bevindt in het traject. De stakeholders zorgen er mee voor dat VDAB tijdig de nodige informatie aangeleverd krijgt. Modaliteiten inzake registratie en monitoring met oog op een striktere opvolging van de werkzoekende NT2-cursist waarbij een stappenplan wordt uitgetekend op korte en op lange termijn worden mee opgenomen in het raamakkoord.
- Er zal een raamakkoord tussen SYNTRA Vlaanderen, de onderwijsverstrekkers, VDAB, de Huizen van het Nederlands en de onthaalbureaus afgesloten worden met een aantal sluitende afspraken. Dit akkoord omvat minstens volgende afspraken:
 - De wijze waarop anderstalige NT2-cursisten beter geïnformeerd kunnen worden over de mogelijkheden om een vervolgopleiding te volgen die leidt naar ondernemerschap.
 - Screening van de cursist gericht op een betere en meer doelgerichte doorstroom naar het volgaanbod binnen de Syntra.

- De vooropleiding, opleiding en individuele begeleiding die centra moeten voorzien voor cursisten die een perspectief hebben op ondernemerschap.
- Bij het nieuwe afsprakenkader NT2 wordt een raster gevoegd waarin alle NT2-opleidingen en bijhorende studiebewijzen van de diverse publieke opleidingsverstrekkers worden ingeschaald en onderling afgetoetst op basis van het ERK. Dit raster wordt aanvaard door alle publieke opleidingsverstrekkers, wat betekent dat zij zich er toe engageren de opleidingsdoelen effectief te bereiken en elkaars studiebewijzen te erkennen. Voor de opmaak van het nieuwe afsprakenkader NT2 wordt een overlegstructuur uitgewerkt en een tijdspad uitgetekend.
- De UTC's onderschrijven voor de hun toegewezen cursisten de afspraken gemaakt in het afsprakenkader NT2, erkennen de studiebewijzen uitgereikt door de andere onderwijsverstrekkers in het kader van vrijstellingen én stemmen de eigen opleidingenstructuur af op het ERK.

Op vlak van een behoeftedekkend en rationeel opleidingsaanbod

- In het nieuwe afsprakenkader NT2 worden per consortium volwassenenonderwijs concrete afspraken gemaakt met betrekking tot de organisatie van zomeraanbod, intensiever aanbod, dag- en avondaanbod, gecombineerd onderwijs, duale en geïntegreerde trajecten, enz... Deze afspraken worden mee opgenomen in het opleidingsplan dat de consortia moeten opmaken.
- De overheid voorziet middelen om een instrument te laten ontwikkelen waarmee de Huizen van het Nederlands in samenwerking met de consortia volwassenenonderwijs de leervragen en profielen van NT2-cursisten in kaart kunnen brengen. Dit laat de aanbodsverstrekkers toe om hun programmatie en organisatie van het NT2-aanbod daarop af te stemmen.
- Op basis van de jaarlijkse behoefteanalyse die door de Huizen van het Nederlands zal opgesteld worden, zal er per regio een avond- en weekendaanbod worden uitgebouwd. Dezelfde oefening gebeurt voor het aanbod gecombineerd onderwijs/afstandsonderwijs.

Op vlak van een betere dienstverlening voor de cursist

- De Vlaamse overheid zal de nood aan ondersteunende en flankerende maatregelen (kinderopvang, vervoer, ...) onderzoeken, alsook de mogelijke opties om deze beter open te stellen voor NT2-cursisten.

Op vlak van structuren en instellingen

- De overheid onderzoekt i.s.m. met de koepels van inrichtende machten en het GO! op welke wijze schaalvergroting voor het studiegebied NT2 kan gerealiseerd worden en welke decretale aanpassingen hiervoor eventueel noodzakelijk zijn.

Op vlak van gegevensuitwisseling en communicatie

- a. De Kruispuntbank Inburgering wordt verder uitgebouwd tot een centrale databank waar verschillende belanghebbende stakeholders en aanbodsverstrekkers gegevens m.b.t. de NT2-cursist kunnen uitwisselen. Belangrijk daarbij is dat dit alles een duidelijk wettelijk kader krijgt waarbij het duidelijk is welke gegevens voor welke

doeleinden kunnen gebruikt worden. Daarbij moet ook ruimte voorzien worden om informatie op te nemen die toelaat bepaalde gegevens te interpreteren.

- b. VDAB duidt binnen elke regio één aanspreekpunt aan dat gekend is door alle aanbodsverstrekkers. Die kunnen via dit aanspreekpunt duidelijk en snel communiceren over alle vragen en problemen die zich stellen m.b.t. de opleiding van anderstalige werkzoekenden.

Op vlak van samenwerking met het brede middenveld en sectoren

- In de nieuw af te sluiten sectorconvenanten wordt een standaardpassage opgenomen m.b.t. tweedetaalverwerving bij anderstalige werknemers, wat aansluit op de reeds bestaande passage over geletterdheidstraining op de werkvloer. Daarnaast worden engagementen opgenomen die de taalhoffelijkheid binnen de onderneming stimuleren.
- Taalverwerving moet een aandachtspunt zijn voor iedereen, ook voor werkgevers. Werkgevers zouden 'taal' een structurele plaats moeten geven in hun personeelsbeleid, zowel in hun aanwervingsbeleid maar ook naar werknemers. Met de werkgeversorganisaties wordt een convenant afgesloten waarin beide partijen zich engageren tot taalwerving binnen de bedrijven. Werkgeversorganisaties via het sensibiliseren van de bedrijven om binnen hun personeelsbeleid aandacht te hebben voor de taal, de Vlaamse overheid om een talenttoolbox aan te reiken. De diversiteitskit kan hier worden uitgebreid met een taalcomponent.
- Er wordt gestreefd naar convenanten met een aantal belangrijke publieke en middenveldorganisaties die via hun dagdagelijkse werking veel contacten hebben met anderstaligen. Via laagdrempelige instrumenten wordt via deze organisaties bijgedragen tot het stimuleren van het Nederlands of een informele of formele wijze. Hierbij wordt gedacht aan volgende organisaties:
 - Voor onderwijs: basisscholen en CLB's.
 - Voor wonen: sociaal verhuurkantoren en de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij.
 - Voor werk: VDAB, vak- en werkgeversorganisaties en de interimsector
 - Voor welzijn: Kind en Gezin, mutualiteiten en de CAW's
 - Voor sport: Bloso, de gezinssportfederatie
 - Voor cultuur: volkshogescholen
 - Voor jeugd: Vlaamse dienst voor speelpleinwerking en jeugdbewegingen
 - Tevens zijn veel diensten ook ingebed in lokale diensten zoals culturele centra, kinderopvang, OCMW's, jeugthuizen, ... Samen met VVSG kan gekeken worden in welke mate acties mogelijk zijn.

Op vlak van de opleidingenstructuur NT2 in het volwassenenonderwijs

- Er moeten NT2-modules in het volwassenenonderwijs georganiseerd worden op niveau richtgraad 1 binnen contexten die gericht zijn op ondernemerschap.
- De decretale stuurgroep (het samenwerkingsverband tussen de pedagogische begeleidingsdiensten en het Vlaams Ondersteuningscentrum voor het volwassenenonderwijs) herwerkt de opleidingenstructuur NT2 conform de principes van het ERK en de afgeleide doelstellingen:
 - De nieuwe opleidingenstructuur bevat naast modules met normale minimale duur, voor specifieke doelgroepen modules van kortere en modules van langere duur.

- De nieuwe opleidingenstructuur bevat vanaf niveau B1 modules mondelinge en modules schriftelijke vaardigheden of modules receptieve en modules productieve vaardigheden.
- De nieuwe opleidingenstructuur bevat ook een niveau C2 (mastery).
- De nieuwe opleidingenstructuur bevat geen bis-trajecten (met variabele verkaveling van basiscompetenties over modules).
- De nieuwe opleidingenstructuur bevat geen opleidingen die tijdens de schooljaren 2005-2006 tot en met 2008-2009 niet aangeboden werden/worden.

De overheid zal hiervoor een rechtstreekse opdracht geven aan de decretale stuurgroep, op basis van de samenwerkingsovereenkomst van 23 mei 2008 tussen de Vlaamse Regering, de pedagogische begeleidingsdiensten en het Vlaams Ondersteuningscentrum voor het Volwassenenonderwijs. Hiertoe wordt een duidelijk tijdspad uitgetekend.

- De bestaande opleidingen socio-culturele integratie in het studiegebied NT2 van het secundair volwassenenonderwijs worden vervangen door NT2-modules waarin relevante socio-culturele thema's nader uitgewerkt worden. .
- Ook voor de basiseducatie wordt naast het reguliere aanbod maatschappijoriëntatie een specifiek aanbod ontwikkeld waarin doelstellingen NT2 en relevantie socio-culturele thema's worden geïntegreerd.

Op vlak van evaluatie en rendementsmeting

- Elk CVO en CBE werkt een duidelijk uitgeschreven evaluatiebeleid uit en organiseert een vakgroepwerking NT2 waar prioriteit wordt gegeven aan het uitwerken van valide en betrouwbare evaluatie-instrumenten die ten minste aan volgende kwaliteitscriteria voldoen:
 - evalueert de basiscompetenties van de opleiding of de module;
 - legt een duidelijke link naar de lespraktijk en het gebruikte lesmateriaal;
 - vertoont een voldoende evenwicht in het belang dat aan de verschillende vaardigheden wordt gehecht;
 - valueert de mondelinge vaardigheden aan de hand van een gevalideerde observatiefiche;
 - evalueert aan de hand van taakgericht en levensecht materiaal;
 - vertoont zo weinig mogelijk metataal of linguïstisch jargon.

Hiertoe wordt een tijdspad vooropgesteld. De PBD's en het Vocvo hebben binnen hun opdrachten (meer bepaald agogische en organisatorische ondersteuning bieden aan centra) hierin een rol te vervullen. De overheid zal met hen hiervoor duidelijke afspraken maken.

- De overheid organiseert periodieke peilingtoetsen NT2 waaraan zowel CBE en CVO – op vrijwillige basis – kunnen deelnemen. De peilingtoetsen laten toe dat centra zich kunnen meten met andere vergelijkbare centra voor wat het bereiken van de basiscompetenties betreft bij hun NT2-cursisten.

Op vlak van kwaliteitszorg en - controle

- De onderwijsinspectie organiseert een externe kwaliteitscontrole met betrekking tot het uitgeschreven evaluatiebeleid van de Centra voor Volwassenenonderwijs en de

Centra voor Basiseducatie. Daarin richt ze specifiek haar aandacht op de kwaliteit van de ontwikkelde evaluatie-instrumenten.

Op vlak van werving en promotie

- De Huizen van het Nederlands krijgen de bijkomende opdracht om een taalpromotiepijler te ontwikkelen. Zij initiëren daarbinnen zelf promotieacties voor anderstaligen, coördineren de promotie-acties van de andere stakeholders en bouwen expertise op inzake taalpromotie.
- Er wordt één campagnebeeld uitgewerkt voor NT2 dat door alle aanbodsverstrekkers en stakeholders kan gebruikt worden. Het campagnebeeld geeft een positieve boodschap mee rond het vaardig zijn in en gebruiken van het Nederlands.
- Jaarlijks maakt elk Huis van het Nederlands een taalpromotieplan dat vertrekt van het raster met de verschillende beleidsdomeinen en doelgroepen van het NT2-beleid.
- Goed werkende initiatieven worden gecontinueerd. De actie van de Gezinssportfederatie t.a.v. kleuterturnen en –zwemmen wordt op korte termijn gecontinueerd.
- Het project ‘Ouders in interactie’ waarbij Nederlandse taallessen voor ouders georganiseerd worden in de school waar hun kinderen les volgen wordt vanaf 2009 verder uitgebreid. Voor de ondersteuning van dit project zal een openbare aanbesteding uitgeschreven worden.
- Goede instrumenten en initiatieven worden per leeftijdscategorie of doelgroep verzameld in een toolbox die makkelijk kan verspreid worden naar andere regio's.
- Er wordt één gemeenschappelijke website rond NT2 ontwikkeld waar alle informatie over dit opleidingsaanbod terug te vinden is.

Op vlak van een goede oriëntering van de cursisten

- De covaartest wordt geëvalueerd en indien dit nodig zou zijn ook bijgestuurd.
- De niveautoetsen afgenomen door de Huizen van het Nederlands worden erkend door de aanbodsverstrekkers i.f.v. vrijstellingen in het opleidingstraject.
- Een cursist die zijn studiebewijs NT2 reeds lange tijd geleden gevolgd heeft en terug op een bepaald taalniveau wil instappen, kan terug getest worden op zijn nog aanwezige competenties. Indien deze niet voldoende zijn kan er voor deze cursist een remediëringaanbod voorzien worden of kan de cursist terug doorverwezen worden naar het basisaanbod Nederlands.
- In het afsprakenkader NT2 wordt opgenomen dat inburgeraars die voldoen aan volgende vier criteria voor hun primaire inburgeringstraject door het Huis van het Nederlands kan doorverwezen worden naar een UTC:
 - De cursist heeft op de covaartest een score behaald van 45 of hoger.
 - De cursist voldoet aan de toelatingsvoorwaarden voor het hoger onderwijs en heeft een educatief perspectief op het niveau van het hoger onderwijs.
 - De cursist heeft de intentie om Nederlands te leren in een kort en intensief studietraject.
 - De cursist kan steunen op de kennis van tenminste één West-Europese taal.

- Indien er in de provincie waar het UTC gelegen is geen zeer intensief en kortlopend opleidingsaanbod in een CVO bestaat voor hooggeschoolde anderstalige cursisten, dan kan het Huis van het Nederlands deze doorverwijzen naar het UTC.